

TULE – Engels

Inhouden en activiteiten bij de kerndoelen van 2006

SLO • nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

TULE - Engels

Inhouden en activiteiten bij de kerndoelen

Inhoud van de website tule.slo.nl

Oktober 2008

slo

nationaal
expertisecentrum
voor leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

Auteur:
Marianne Bodde

Redactie:
Simone Schippers

Eindredactie en realisatie:
Martin Klein Tank

Projectleiding:
Gäby van der Linde - Meijerink

Besteladres:
SLO, nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling
Afdeling Verkoop
Postbus 2041, 7500 CA Enschede
Telefoon (053) 4840 664
Internet: <http://tule.slo.nl>
E-mail: tule@slo.nl

AN: 1.4312.0063

© 2008 SLO, nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling, Enschede

Alle rechten voorbehouden. Mits de bron wordt vermeld is het toegestaan om zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren dan wel op andere wijze te verveelvoudigen.

Voorwoord

Op de website <http://tule.slo.nl> zijn alle kerndoelen uitgewerkt in inhouden en activiteiten. Op veler verzoek verschijnt de informatie van de website nu ook in een serie schriftelijke publicaties. Per leergebied wordt hiermee de inhoud van de website van het moment weergegeven. Deze publicatie biedt een praktisch overzicht, maar heeft ook zijn beperkingen ten opzichte van de website. De mogelijkheid direct door te klikken bij verwijzingen in de tekst en de gekoppelde video en audio fragmenten te bekijken en beluisteren zijn voorbehouden aan de website. Ook kunnen vernieuwingen en aanvullingen op de website worden doorgevoerd die niet direct in de schriftelijke publicatie zijn opgenomen. Het blijft dus aanbevolen ook de website te blijven bezoeken.

Inhoud

Verantwoording	2
Voorwoord	3
Inhoud	4
Inleiding	6
Karakteristiek van Engels	10
Kerndoel 13	12
Toelichting en verantwoording	12
Inhoud	14
Activiteiten en doorkijkjes	
Groep 1 en 2	18
Groep 3 en 4	20
Groep 5 en 6	24
Groep 7 en 8	28
Kerndoel 14	32
Toelichting en verantwoording	32
Inhoud	33
Activiteiten en doorkijkjes	
Groep 1 en 2	36
Groep 3 en 4	38
Groep 5 en 6	40
Groep 7 en 8	42
Kerndoel 15	46
Toelichting en verantwoording	46
Inhoud	48
Activiteiten en doorkijkjes	
Groep 5 en 6	50
Groep 7 en 8	52

Kerdoel 16	56
Toelichting en verantwoording.....	56
Inhoud	57
Activiteiten en doorkijkjes	
Groep 5 en 6	58
Groep 7 en 8	60
Toelichting op de begrippen	62

Inleiding

Op veel basisscholen wordt gewerkt aan het vormgeven van het onderwijs, bijvoorbeeld door verbeteren van de samenhang en afstemming tussen leergebieden. De kerndoelen voor het primair onderwijs zijn daarbij vaak leidraad. Deze kerndoelen geven de wettelijke kaders voor de kern van de onderwijsinhoud. Kerndoelen laten op hoofdlijnen zien wat belangrijk wordt gevonden om kinderen mee te geven in het primair onderwijs. De inhoud is in de kerndoelen niet heel precies omschreven. De wetgever geeft op die manier scholen de mogelijkheid om zelf invulling te geven aan de inhoud van hun onderwijs.

De kerndoelen zijn geordend in zeven domeinen: Nederlands, Engels, Friese taal, Rekenen en wiskunde, Oriëntatie op jezelf en de wereld, Kunstzinnige oriëntatie en Bewegingsonderwijs. In het project *Tussendoelen & leerlijnen* (TULE) van SLO zijn de kerndoelen van alle leergebieden uitgewerkt. Het is een handreiking aan leraren, maar ook aan studenten, leermiddelenontwikkelaars, opleiders en begeleiders, inspecteurs en anderen die bij het basisonderwijs betrokken zijn.

Met TULE biedt SLO scholen/leraren een beeld wat er onder de globale kerndoelen verstaan kan worden. Het geeft zicht op de manier waarop bij ieder kerndoel de inhouden (kennis en vaardigheden) en activiteiten (van kinderen en leraren) kunnen worden verkaveld over de groepen 1 tot en met 8. Dit maakt de doorgaande ontwikkeling van de inhoud van het onderwijsaanbod zichtbaar en hanteerbaar. De uitwerkingen in TULE laten zien hoe de inhoudsverkaveling eruit zou kunnen zien. 'Zou kunnen' zeggen we met nadruk. Immers, er zijn andere opties en overwegingen denkbaar om bij elk kerndoel de inhoud in te vullen en te verkavelen over de groepen. TULE geeft één beschrijving van de mogelijke verdeling van de kerndoelen in onderwijsinhouden over een aantal jaren.

De verkavelde inhouden met activiteiten vormen, ondanks de vele 'doorkijkjes', géén onderwijsprogramma, geen methode en geen leerplan. Het is niet meer en niet minder dan een beschrijving van een mogelijke verdeling van onderwijsinhouden over een aantal jaren. Om echt onderwijs te geven hebt u als leraar in de eerste plaats uw eigen vakkennis nodig, uw ervaring, uw inventiviteit en creativiteit, en natuurlijk ook uw leermiddelen die u helpen om een uitdagende leeromgeving voor kinderen te creëren.

Met TULE wil SLO bijdragen aan het gesprek in en tussen scholen. De voorbeelduitwerkingen zijn bedoeld als inspiratiebron. Aan de hand van deze uitwerkingen kunnen scholen zelf aan de slag met het maken van eigen, schoolspecifieke uitwerkingen.

Kerdoelen

Kerdoelen zijn globale beschrijvingen van belangrijke onderwijsinhouden. Op hoofdlijnen geven ze een omschrijving van het onderwijsaanbod. De kerndoelen bevatten geen details en geen voorbeelden. De kerndoelen geven aan wat in elk geval aan alle kinderen moet worden aangeboden in de periode waarop zij het basisonderwijs bezoeken. Scholen hebben de vrijheid zelf specifieke keuzes te maken en eigen didactische invullingen te kiezen.

Kerdoelen zijn dus streefdoelen en stellen geen eisen aan kinderen. Het zijn eisen aan leraren om kinderen in elk geval datgene aan te bieden wat in de kerndoelen beschreven staat. Een leerstofaanbod dus. Kerndoelen zijn eisen die door de overheid aan het onderwijs worden gesteld. Voor de school geldt de eis dat zij tenminste de kerndoelen bij haar onderwijsactiviteiten als aan het eind van het basisonderwijs te bereiken doelstelling hanteert. Het zijn ankerpunten die leraren houvast bieden bij het maken van inhoudelijke keuzes en uitwerkingen. In de kerndoelen is op hoofdlijnen vastgelegd wat belangrijk wordt gevonden om aan basisschoolkinderen mee te geven.

Voor kinderen is het van belang dat hun ontwikkeling ononderbroken is. Dat er geen scheidslijn is bij de overgang van de ene groep naar de andere groep of van het ene onderwijstype naar het andere. Kerndoelen dragen eraan bij dat er in de ontwikkeling van kinderen sprake is van een doorgaande lijn: een ontwikkelingslijn in het primair onderwijs zelf en een doorgaande lijn tussen primair onderwijs en voortgezet onderwijs.

Kerdoelen waarborgen een breed onderwijsaanbod voor alle kinderen. In het primair onderwijs, de fase van funderend onderwijs, geeft een breed onderwijsaanbod een brede oriëntatie en daarmee wordt voorkomen dat mogelijkheden en talenten van kinderen onderbelicht blijven.

Door kerndoelen wordt zichtbaar gemaakt waarover het onderwijs gaat. Er kan ook beter vastgesteld worden of doelen wel of niet bereikt worden. Dat vergroot kansen voor kinderen.

Concretisering van de kerndoelen

Leerlijnen

Elk kerndoel is uitgewerkt in inhoud en activiteiten. Hierbij is naast de kerndoelomschrijving de karakteristiek van het kennisgebied vertrekpunt geweest. De inhoud is vervolgens verkaveld over de leerjaren in vier groepscombinaties (1 en 2, 3 en 4, 5 en 6, 7 en 8). Zo wordt een *inhoudslijn* gevormd. De inhoud is aangevuld met activiteiten waarin aangegeven wordt wat de kinderen doen met de inhoud (*lijn van de lerende*) en wat de leraar doet met de inhoud (*onderwijslijn*).

Een leerlijn heeft als het ware drie vervlochten betekenissen:

- de inhoudslijn of leerstoflijn, waarin staat welke inhoud van een leergebied aan bod moeten komen (wat is de leerstof);
- de onderwijslijn, waarin de vakdidactische aanwijzingen staan (wat doet de leerkracht);
- de lijn van de lerende, met een globaal overzicht van de leerprocessen van de leerlingen (wat doen de kinderen).

Het gaat dus om leerstof (wát geleerd wordt), om onderwijzen ('doen leren') en om het leren van de kinderen. Bij elk kerndoel vormen de op elkaar afgestemde inhoudslijn, onderwijslijn en lijn van de lerende samen een leerlijn.

Tussendoelen

In een leerlijn zijn er tussendoelen, gemarkeerde momenten op weg naar de kerndoelen. Je zou het ook 'mijlpalen' kunnen noemen, of stappen in ontwikkeling van kinderen. Tussendoelen beschrijven preciezer dan kerndoelen hoe je het onderwijsaanbod van de basisschool zo kunt organiseren dat je na acht jaar de kerndoelen hebt bereikt.

TULE beschrijft de tussendoelen op vier momenten in de basisschool: voor groep 1/2, groep 3/4, groep 5/6 en groep 7/8. Er ontstaat zo een goed beeld van de opeenvolging van de inhoud over de hele basisschool. Voor iedere groepscombinatie bestaat een tussendoel uit de combinatie van een element uit de inhoudslijn (inhouden), de lijn van de lerende (activiteiten van de kinderen) en onderwijslijn (activiteiten van de leerkracht). De beschrijving van de leerstoflijn dekt de inhoud die in het kader van het desbetreffende kerndoel in de loop van acht jaar basisonderwijs aan de orde zouden moeten komen. De beschrijvingen van de lijn van de lerende en de onderwijslijn daarentegen zijn exemplarisch. Ze geven een idee van mogelijke activiteiten van de kinderen en de leraar bij deze inhoud. Deze beschrijvingen moe-

ten een beeld oproepen van de onderwijssituatie. Per tussendoel en groepscombinatie is er ook steeds een 'doorkijkje' naar de onderwijspraktijk dat laat zien hoe dit tussendoel (de combinatie van inhoud, activiteiten van de kinderen en de activiteiten van de leerkracht) eruit zou kunnen zien. Die voorbeelden van klassensituaties zijn in TULE zichtbaar gemaakt door middel van videofragmenten, foto's of situatiebeschrijvingen in tekst.

Structuur van TULE

Elk kerndoel is in TULE als volgt uitgewerkt:

Kerndoelbeschrijving met toelichting en verantwoording

Onder de tekst van het kerndoel staat een toelichting en verantwoording. Hierin wordt het kerndoel toegelicht: *Waar gaat het over en wat zijn de sleutelbegrippen?* en wordt aangegeven waarom voor een bepaalde opzet van de uitwerking bij het kerndoel is gekozen.

Inhoud

De inhouden geven aan hoe elk kerndoel kan worden uitgewerkt. Bij de verkaveling van ieder kerndoel in inhouden is steeds eerst gekeken naar wat er precies in het kerndoel staat (zie de toelichting en verantwoording). De inhouden zijn vervolgens gepreciseerd en verkaveld over vier groepen: groep 1/2; groep 3/4; groep 5/6; groep 7/8.

Er ontstaat zo een goed beeld van de opeenvolging van de inhouden (wat leren kinderen en wat onderwijzen leraren) over de hele basisschool (*de leerstoflijn*). Het betreft hier concepten. Soms komen in alle vier de periodes dezelfde concepten aan de orde, maar meestal is er dan sprake van een toename in moeilijkheid of een toename in complexiteit. Vaak is er sprake van een toename van het aantal concepten.

Activiteiten

De beschrijving van activiteiten voor kinderen en leraren maakt inzichtelijk hoe de inhouden concreet vertaald kunnen worden naar de praktijk. Bij *Wat doen de kinderen* wordt aangegeven aan welke activiteiten van kinderen gedacht kan worden bij een inhoud (*de lerende-lijn*). Daarnaast wordt bij *Wat doet de leraar* aangegeven welke activiteiten de leraar kan uitvoeren bij de betreffende inhoud (*de onderwijslijn*).

De beschreven activiteiten zijn niet volledig, maar exemplarisch. Ze moeten een beeld oproepen, inzicht geven in wat er in de klas kan gebeuren.

Doorkijkjes

Bij de uitwerkingen van een kerndoel (in inhouden, activiteiten van kinderen en leraren) worden voor alle groepen 'doorkijkjes' geboden naar de onderwijspraktijk. In beschrijvingen met foto's en op de website ook met videofragmenten, worden praktijksituaties geschetst bij de betreffende inhouden en activiteiten.

- Een videofragment op de website wordt aangegeven met
- Een geluidsfragment op de website wordt aangegeven met
- Een werkblad of ander document op de website met

Toelichting op de begrippen

Net als op de website zijn in de tekst bepaalde begrippen en vaktermen onderstreept. Deze woorden worden kort toegelicht in een alfabetische lijst achter in deze publicatie.

Karakteristiek van Engels

(Uit de beschrijving van de kerndoelen primair onderwijs)

Beheersing van de Engelse taal wordt voor iedereen steeds belangrijker door de toenemende internationalisering, groeiende mobiliteit en de uitbreidende mogelijkheden om te communiceren via nieuwe media. De plaats van Engels in het basisonderwijs wordt gefundeerd door Europees beleid en door het uitgangspunt dat een redelijke beheersing van die taal bereikt wordt wanneer vroeg met het onderwijs in Engels begonnen wordt.

Het doel van Engels is om een eerste basis te leggen om te kunnen communiceren met moedertaalsprekers of anderen die buiten de school Engels spreken. Die eerste aanzet wordt later, in de periode van de basisvorming, verder ontwikkeld. In de basisschool wordt het onderwijs in de Engelse taal, waar mogelijk, in samenhang gebracht met inhouden van andere vakken. Bijvoorbeeld met de inhouden in oriëntatie op jezelf en de wereld. Het gaat dan om eenvoudige alledaagse onderwerpen als 'woonomgeving', 'vrije tijd en hobby's', 'het lichaam' en 'het weer'.

In het basisonderwijs gaat het bij het onderwijs in de Engelse taal vooral om mondelinge communicatie en om het lezen van eenvoudige teksten. Het schrijven beperkt zich tot het kennismaken met de schrijfwijze van een beperkt aantal, vaak voorkomende Engelse woorden. Voorts leren kinderen om woordbetekenissen en schrijfwijzen van woorden op te zoeken met behulp van het woordenboek.

Kerdoel 13

De leerlingen leren informatie te verwerven uit eenvoudige gesproken en geschreven Engelse teksten.

Toelichting en verantwoording

Bij dit kerndoel kunnen de leerlingen informatie die voor hen belangrijk is, halen uit (mondeling en geschreven) taalaanbod. Ze leren luister- en leesstrategieën toe te passen. Het gaat daarbij niet zozeer om teksten als wel om mondelinge en schriftelijke informatie, zoals een gesprek, aanwijzingen en bijvoorbeeld uitleg en ook om digitale informatie. De teksten en gesproken taal betreffen eenvoudige alledaagse onderwerpen en contexten die in omvang, opbouw en moeilijkheidsgraad oplopen van groep 1 tot groep 8.

Engels is alleen verplicht in groep 7 en 8. Globaal zijn er drie scenario's mogelijk met variaties:

1. Engels alleen in de bovenbouw
  - a. De school biedt verplicht *Engels in het basisonderwijs (Eibo)* aan: ongeveer een uur Engels per week, in 1 les of over meerdere momenten per week verdeeld, in groep 7 en 8;
  - b. De school kiest voor Versterkt Eibo: enkele uren Engels per week in groep 7 en 8;
  - c. De school kiest voor CLIL (gedeeltelijk tweetalig onderwijs, TTO): enkele vakken en/of onderwerpen worden in het Engels aangeboden in de bovenbouw.

2. Engels vanaf groep 5 of 6

De school kiest voor een vrijwillige start in groep 5/6 met Vervroegd Eibo: doel is om de kerndoelen voor iedere leerling haalbaar te maken.

3. Vroeg Vreemde talenonderwijs (VVTO)

De school biedt Engels aan vanaf groep 1. De leerlingen komen op een hoger niveau van luister- en leesvaardigheid dan bij een start in groep 5/6 of 7/8, afhankelijk van de bestede kindtijd. VVTO is een vrijwillige keuze van de school.

Dit kerndoel impliceert als beoogd eindniveau voor luisteren en lezen niveau A1 van het gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor talen (ERK):

'Ik kan vertrouwde woorden en basiszinnen die mijzelf, mijn familie en directe concrete omgeving betreffen herkennen, wanneer de mensen langzaam en duidelijk spreken'.

'Ik kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen, bijvoorbeeld in mededelingen, op posters en in catalogi'. (ERK)

A1 is als niveau een richtlijn. Het is een basisniveau dat voor alle leerlingen voor een beperkt aantal onderwerpen haalbaar is. Omdat A1 geen nulniveau is, kunnen de niveaus voorafgaand aan niveau A1, voor de onder-, middenbouw en eventueel begin bovenbouw, worden vergeleken met andere niveaus, zoals pre production en early production, afgeleid van bijvoorbeeld het *Language Proficiency Handbook*.

Het beoogde eindniveau varieert voor elk van de bovengenoemde scenario's. De kerndoelen zijn met niveau A1 van toepassing op (Vervroegd) Eibo. Sommige leerlingen komen boven dit niveau uit en/of kunnen meer onderwerpen aan.

Het aantal uren (effectieve 'kindtijd') dat de school aan Engels besteedt, is voor een groot deel bepalend: met minder dan 1 uur Engels per week kindtijd in groep 7 en 8 is het leerrendement en het bereiken van het basisniveau A1 (afstemming op de kerndoelen) aan het eind van groep 8 niet goed mogelijk. Bij scenario 2 en 3 komen naar verwachting alle leerlingen boven A1 uit.

Bronnen:

- Language proficiency handbook; www.isbe.net/assessment/pdfs/lang_pro.pdf
  - Bodde-Alderlieste, M. e.a. (2001). *Werken in Fasen*. Groningen: Wolters-Noordhoff
  - Bodde-Alderlieste, M. e.a. (2001). *Oriëntatie op Engels in het basisonderwijs*. Groningen: Wolters-Noordhoff
  - Europees Referentiekader; www.nabmvt.nl
  - Taalprofielen; www.nabmvt.nl
  - (2000). *Hello World*. Den Bosch: Malmberg
  - Informatie over CLIL: www.cilcompendium.com of www.europeesplatform.nl
- Groot, P. (2006). *Stepping Stones...op weg naar vroeg vreemde talenonderwijs*. Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs

Inhoud

☞ groep 1 en 2	☞ groep 3 en 4	☞ groep 5 en 6	☞ groep 7 en 8
DOEL			
<ul style="list-style-type: none"> • de kinderen ontwikkelen een positieve houding t.o.v. het leren van Engels • geen lessen Engels maar enkele uren per week activiteiten in het Engels, vanuit de ontwikkelingsfase van de kinderen 	<ul style="list-style-type: none"> • consolidering van luistervaardigheid Engels, zoals opgebouwd in groep 1 en 2 en uitbreiding daarvan • geen lessen Engels maar activiteiten of lesonderdelen die in het Engels worden uitgevoerd, vanuit de ontwikkelingsfase van de kinderen 		
UITGANGSPUNTEN			
<ul style="list-style-type: none"> • vooraf bepaalde thema's en/of onderwerpen komen aan bod • Engels bij voorkeur gegeven door een <u>native speaker</u> • luistervaardigheid is gekoppeld aan kijkvaardigheid • leesvaardigheid speelt nog geen rol 	<ul style="list-style-type: none"> • consolidering van thema's en onderwerpen uit groep 1/2 en uitbreiding met nieuwe thema's en onderwerpen • luistervaardigheid is gekoppeld aan kijkvaardigheid • zorgvuldigheid t.a.v. geschreven Engels om verwarring met de spelling van het Nederlands te voorkomen 		
MATERIALEN			
<ul style="list-style-type: none"> • diverse voor kleuters geschikte materialen, zoals <u>Engelstalige</u> prentenboeken, video's en Cd's, handpoppen, kijkplaten en andere visuele materialen 	<ul style="list-style-type: none"> • diverse voor de leeftijdsgroep geschikte materialen, zoals Engelstalige prentenboeken, video's of Cd's etc. • er kan een methode gebruikt worden als deze geen tekst bevat voor de kinderen 		
		BIJ CLIL	
		DOEL	
		<ul style="list-style-type: none"> • de kinderen raken verder vertrouwd met luistervaardigheid Engels • er wordt een start gemaakt met leesvaardigheid (de kinderen worden bewust gemaakt van het woordbeeld/de schrijfwijze van woorden en uitdrukkingen in het Engels) 	<ul style="list-style-type: none"> • luister- en leesvaardigheid worden uitgebouwd met nieuwe of bekende onderwerpen en vakken

groep 1 en 2	groep 3 en 4	groep 5 en 6	groep 7 en 8
		UITGANGSPUNTEN	
		<ul style="list-style-type: none"> • het aantal onderwerpen wordt uitgebreid • sommige vakken of onderdelen van vakken worden in het Engels gegeven (bijvoorbeeld gymnastiek, handvaardigheid) • de kinderen worden zich bewust van de rol die Engels speelt in hun directe omgeving en als wereldtaal • luister-/leesvaardigheid is onderdeel van de doorlopende lijn voor Engels in de school en bereidt de kinderen voor op luister-/leesvaardigheid Engels in groep 7 en 8 <ul style="list-style-type: none"> • de keuze voor de onderwerpen en vakken is afgestemd op de leeftijd, het niveau, de belevingswereld en op beschikbare bronnen in het Engels • lezen krijgt hier meer nadruk dan in groep 5 en 6 • leesvaardigheid wordt opgebouwd door een gebalanceerd aanbod aan eenvoudige leesteksten en leesboekjes • aan het eind van groep 8 kunnen de kinderen uit teksten specifieke voorspelbare informatie halen • de aandacht voor lees- en luistervaardigheid is een stap in de doorlopende leerlijn voor Engels van basisschool naar voortgezet onderwijs • de instap in het voortgezet onderwijs wordt voor alle kinderen op deze onderdelen voorbereid 	
		MATERIALEN	
		<ul style="list-style-type: none"> • voor de leeftijdsgroep geschikte Engelstalige prentenboeken, video's of Cd's, etc. • bij gebruik van een lespakket: dit is afgestemd op de leeftijdsgroep <ul style="list-style-type: none"> • het audio- en leesmateriaal is op de leeftijd en het niveau van de kinderen afgestemd, zowel voor CLIL als voor (Versterkt) Engels 	

🗣️ groep 1 en 2	🗣️ groep 3 en 4	🗣️ groep 5 en 6	🗣️ groep 7 en 8
BIJ (VERVROEGD) <u>EIBO</u>			
DOEL			
		<ul style="list-style-type: none"> • de kinderen maken een start met bewust luisteren naar Engels (ze leren informatie te halen uit korte, voor hen relevante teksten zoals berichten, liedjes en gesprekjes) • er wordt een voorzichtige start gemaakt met het lezen van Engels (ze kunnen enkele eenvoudige woorden en één of meer zinnen binnen de thema's herkennen, bijvoorbeeld welk dier wordt beschreven of hoe heten de kinderen in het gesprekje) • er wordt een start gemaakt met <u>Eibo-thema's</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • de kinderen kunnen vertrouwde woorden en basiszinnen uit <u>leesaanbod</u> en <u>luisteraanbod</u> halen • er wordt verder gewerkt met de <u>Eibo-thema's</u>
UITGANGSPUNTEN			
		<ul style="list-style-type: none"> • de teksten hebben betrekking op eenvoudige en vertrouwde onderwerpen uit het dagelijks leven • de kinderen worden zich bewust van de rol die Engels speelt in hun directe omgeving en als wereldtaal • luister-/leesvaardigheid is onderdeel van de doorlopende lijn voor Engels in de school en bereidt de kinderen voor op luister-/leesvaardigheid Engels in groep 7 en 8 	<p>als groep 5/6 +</p> <ul style="list-style-type: none"> • lezen krijgt hier meer nadruk dan in groep 5 en 6 • leesvaardigheid wordt opgebouwd door een gebalanceerd aanbod aan eenvoudige leesteksten en leesboekjes • aan het eind van groep 8 kunnen de kinderen uit teksten specifieke voorspelbare informatie halen • de aandacht voor lees- en luistervaardigheid is een stap in de doorlopende leerlijn voor Engels van basisschool naar voortgezet onderwijs
			<ul style="list-style-type: none"> • de instap in het voortgezet onderwijs wordt voor alle kinderen op deze onderdelen voorbereid

groep 1 en 2	groep 3 en 4	groep 5 en 6	groep 7 en 8
		M A T E R I A L E N	
		<ul style="list-style-type: none"> • diverse voor de leeftijdsgroep geschikte materialen, zoals Engelstalige prentenboeken, video's, Cd's, etc. • bij gebruik van een lespakket: dit is afgestemd op de leeftijdsgroep	<ul style="list-style-type: none"> • het audio- en leesmateriaal is op de leeftijd en het niveau van de kinderen afgestemd, zowel voor CLIL als voor (Versterkt) Engels

Groep 1 en 2 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

- De kinderen worden zich bewust van het feit dat Engels een andere taal is dan hun moedertaal of het Nederlands.
- Ze ervaren het als positief om met Engels bezig te zijn.
- Ze bouwen zelfvertrouwen op met Engels.

- De kinderen leren het Engels spelenderwijs.
- Ze luisteren en kijken naar de leraar of een handpop, naar Engelstalig geluidsmateriaal of naar Engelstalige video's.
Bijvoorbeeld:
  - ze luisteren naar een voorleesboek, naar een liedje;
  - ze herkennen woorden, bijv. huisdieren, kleuren, getallen, seizoenen;
  - ze wijzen vormen aan die ze herkennen;
  - ze voeren (korte) instructies uit, bewegen mee met liedjes en doen mee met spelletjes.
- De kinderen zijn in interactie met elkaar en met de leraar.
- Ze helpen elkaar, bijvoorbeeld om bewegingen voor te doen.

- De kinderen zijn in het pre-productieve stadium, ze produceren nog niet veel Engels; ze spreken na en zingen.

Wat doet de leraar?

De vakleraar Engels

- De vakleraar Engels voldoet aan het profiel vakleraar Engels.
- Zij biedt het Engels aan op bepaalde vaste momenten.
Op vaste momenten in de week komt een (speciale) bevoegde leraar, bij voorkeur een native English speaking teacher (EST), liefst enkele uren per week, in de klas om met de kinderen Engels 'te doen'.
- Zij spreekt alleen Engels met de kinderen.
Ze brengt de kinderen in een situatie waarin ze spelenderwijs met Engels in contact komen en bepaalde woorden en zinnen, zoals instructies of vragen, herkennen en kleine opdrachten uitvoeren.
- Zij spreekt de kinderen op een natuurlijke manier aan en enthousiasmeert hen.
Ze stimuleert de kinderen om de verschillende opdrachten uit te voeren en doet daarbij zelf actief en enthousiast mee. Ze doet vaak de opdrachten eerst voor. Ze laat op een natuurlijke en spontane manier aan de kinderen weten dat ze het goed doen.
- Zij betreft de kinderen actief bij het leerproces.
- Zij kiest activiteiten die bij voorkeur zijn geïntegreerd in de thema's die op dat moment in de school aan de orde zijn.
Bijvoorbeeld:
  - 'Kleine' kringactiviteiten in het Engels, bijvoorbeeld de gymles;
  - De kinderen werken aan een bepaald seizoen of een feest.

- De vakleraar werkt vanuit kennis van en inzicht in de didactiek van Early English: vreemdetaalverwerving voor jonge kinderen en/of van vroeg vreemde talenonderwijs (VVTO).
Daarbij geldt:
  - Liedjes en spelletjes worden vaak herhaald en vormen voor de kinderen een herkenbaar onderdeel van hun dag.
  - De vakleraar maakt gebruik van verschillende speelse en gevarieerde werkvormen voor de onderbouw zoals Total Physical Response (TPR), verhalend vertellen, etc.
  - Zij gaat een gesprek aan met de kinderen; interactie staat centraal.
- Zo mogelijk werkt de vakleraar ook met kleinere groepen. Zij stemt de activiteiten in de groepjes af op het individuele niveau, met als doel interactie.

De groepsleraar

- De groepsleraar die Engels geeft voldoet aan het profiel groepsleraar Engels.
- Zij is op de hoogte van de werkwijze en inhoud van het programma Engels in groep 1/ 2.
- Zij herhaalt eventueel enkele activiteiten met de kinderen. Bijvoorbeeld het zingen van een Engelstalig liedje.

Voor beide leraren geldt:

- De leraren onderhouden contact met elkaar en met de andere leden van het team over Engels.
- Ze onderhouden contact met de ouders over Engels; ze stimuleren de ouders om thuis ook enkele activiteiten uit te voeren en liedjes te zingen met hun kinderen.
- Ze hebben zich op de doorlopende leerlijn voor Engels in de school georiënteerd en weten op welke wijze hun aandeel daarin past. Ze stemmen inhoud en werkwijze van hun programma af met hun collega's in het vorige leerjaar en de volgende leerjaren.
- Ze evalueren het programma Engels regelmatig.

Groep 1 en 2 - Doorkijkje

Les van een 'native speaker'

Juf Joanna is een native speaker die regelmatig in groep 1 komt. Naast voorlezen, vertellen en praten doet ze ook spelletjes en bijv. een bewegingsles in het speelokaal.

De kinderen begrijpen de instructies en volgen ze moeiteloos op.

Deze opname is gemaakt op de Eduard van Beinum school, een EarlyBird-school in Rotterdam.

Native speaker

*Bron:
(2002). Fragmenten uit een item van
het Tros tv-programma 'Twee van-
daag'.*

Groep 3 en 4 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

- De kinderen bouwen hun zelfvertrouwen met Engels verder uit.
- Ze bouwen hun positieve houding t.o.v. het leren van een vreemde taal verder uit.
- Ze ervaren dat (meer) Engels leren leuk is en dat ze de Engelstalige instructies en opdrachten begrijpen en goed kunnen uitvoeren.
- Ze herhalen bekende woorden en zinnen en breiden hun woordenschat uit.
- Ze werken aan nieuwe onderwerpen.

- De kinderen luisteren en kijken naar de leraar of een handpop, naar Engelstalig geluidsmateriaal of naar een Engelstalige video.
Bijvoorbeeld:
  - ze luisteren naar een voorleesboek, naar een liedje;
  - ze herkennen woorden, bijv. boerderijdieren, kleuren, getallen, seizoenen;
  - ze wijzen vormen aan die ze herkennen;
  - ze voeren (korte) instructies uit, bewegen mee met liedjes en doen mee met spelletjes.

- De kinderen zijn in interactie met elkaar en met de leraar en helpen elkaar.
- Ze bevinden zich in het stadium van early production, ze produceren zelf enkele zinnen in het Engels.

Wat doet de leraar?

De vakleraar Engels

- De vakleraar Engels voldoet aan het profiel vakleraar Engels.
- Zij biedt het Engels aan op bepaalde vaste momenten.
Op enkele vaste momenten in de week komt een (speciale) bevoegde leraar, bij voorkeur een 'native English Speaking Teacher', liefst enkele uren per week, in de klas om met de kinderen Engels te doen.
- Zij spreekt alleen Engels met de kinderen.
Zij brengt de kinderen in een situatie waarin ze spelenderwijs met Engels in contact komen en bepaalde woorden en zinnen zoals instructies of vragen, herkennen en opdrachten uitvoeren.
- Zij is bekend met en heeft inzicht in de vakdidactiek voor Early English, vroeg vreemdetalenonderwijs voor jonge kinderen.
De vakleraar maakt een keuze uit een vakdidactisch repertoire dat aansluit bij de niveaus en belevingswereld van groep 3 en 4. Zij maakt gebruik van verschillende speelse en gevarieerde werkvormen voor de onder-/middenbouw zoals, Total Physical Response (TPR), verhalend vertellen, etc.

- De vakleraar spreekt de kinderen op een natuurlijke manier aan en enthousiasmeert hen.
De activiteiten die zij met de kinderen uitvoert, zijn stimulerend en sluiten aan bij de leeftijd en belevingswereld van de kinderen.
- Zij is zich bewust van problemen die zich kunnen voordoen in deze beide leerjaren rondom spelling.
Zij heeft inzicht in en kennis van verschillen in spelling tussen Nederlands en Engels en is zich bewust van problemen die daarbij kunnen ontstaan in deze beide leerjaren. Zij begeleidt kinderen die willen lezen en schrijven in het Engels vanuit die optiek.

- De vakleraar houdt rekening met verschillen in niveau van Engels die zich voordoen.
Zij stimuleert alle kinderen tot 'prestaties', zoals het uitvoeren van opdrachten in het Engels en benadert de uitvoering van alle kinderen positief.
- Zij voelt zich verantwoordelijk voor de doorlopende leerlijn van de kinderen.

Zij is op de hoogte van wat de kinderen hebben geleerd in de voorgaande jaren. Zij bouwt verder op de onderwerpen en thema's uit groep 1 en 2 en voegt enkele nieuwe onderwerpen en/of thema's toe. Zij geeft informatie over de in groep 3 en 4 behandelde onderwerpen en de werkwijze door aan de leraren in de volgende leerjaren.

De groepsleraar

- De groepsleraar die Engels geeft voldoet aan het profiel groepsleraar Engels.
- Zij is op de hoogte van de werkwijze en inhoud van het programma Engels in groep 1/2. Zij herhaalt op vaste momenten enkele van de activiteiten met de kinderen; bijvoorbeeld: het zingen van een liedje of het aanwijzen van voorwerpen.

Voor beide leraren geldt:

- De leraren onderhouden contact met elkaar en met de andere leraren over Engels.
- Ze onderhouden contact met de ouders over Engels en ze stimuleren de ouders om thuis ook enkele activiteiten uit te voeren met hun kinderen
- Ze evalueren het programma Engels regelmatig.

Groep 5 en 6 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

Bij vervolg VVTO/CLIL

- De kinderen consolideren en expanderen hun luistervaardigheid.
- Ze maken een (door)start met leesvaardigheid.

Bij (Vervroegd) Eibo

- De kinderen maken op school voor het eerst kennis met het leren van Engels als vreemde taal.
- Ze leren bewust luisteren naar Engels.
- Ze maken een voorzichtige start met het lezen van Engels.

Voor beide scenario's geldt (per scenario op verschillende niveaus)

- De kinderen begrijpen de instructies van hun leraar en voeren ze uit.
- Ze leren om informatie te halen uit op hun niveau afgestemde informatie.
- Ze leren luister- en leesstrategieën toe te passen.
Bijvoorbeeld: de illustratie of foto bij informatie bekijken om te voorspellen waar het over zal gaan.
- Ze ervaren dat ze het Engelstalige aanbod globaal begrijpen. Het gesproken aanbod wordt verzorgd door de leraar in combinatie met audio/videomateriaal.
- Vanuit de succeservaringen met Engels die ze in de klas opdoen, worden ze nieuwsgierig en enthousiast en willen ze meer en beter Engels leren.

Wat doet de leraar?

Bij CLIL en Vervroegd Engels

- De leraar voldoet aan het relevante profiel van de leraar Engels.
- Zij biedt op het niveau van de kinderen afgestemde Engelse luister- en leesteksten, activiteiten en werkvormen aan.
- Zij heeft kennis van en inzicht in de vakdidactiek van vreemdetaalverwerking of CLIL, afgestemd op de middenbouw.
Zij is in staat een weldoordachte en bewuste keuze te maken uit het vakdidactisch repertoire en zij maakt gebruik van verschillende en gevarieerde werkvormen voor de midden-/bovenbouw, zowel opdrachten, oefeningen, spellen en andere uitdagende opdrachten.
- De leraar weet hoe ze met het lesmateriaal c.q. de methode Engels moet omgaan.
- Zij weet hoe en waar zij geschikt materiaal en bronnen kan vinden en is in staat om het materiaal en de bronnen te evalueren en te beoordelen.
- Zij spreekt bij CLIL alleen Engels en bij Vervroegd Eibo zo veel mogelijk Engels in de klas.
Zij gebruikt zo veel mogelijk en op natuurlijke wijze de doeltaal als voertaal in de klas. Zij geeft instructies en uitleg in het Engels (Teacher Talk) en enthousiasmeert en stimuleert de kinderen om in het Engels te reageren.
- De leraar maakt een weldoordachte start met lezen met de kinderen.
Zij kiest bewust voor een start in groep 5 of 6. Zij creëert een sfeer waarin alle kinderen een gevoel van verwondering en succes ervaren over het feit dat ze Engels kunnen lezen.
- Zij biedt de kinderen luister- en leesstrategieën aan om het taalaanbod te begrijpen.
- Zij laat de kinderen zoeken naar en nadenken over taaluitingen in het Engels die ze in hun omgeving tegenkomen.
Bijvoorbeeld op borden, op winkels, in en op kleding, op de verpakking van producten, in folders, etc.

- De leraar heeft zich op de doorlopende leerlijn van Engels in de school en van de kinderen georiënteerd.
Zij informeert en overlegt met de leraren in voorgaande en volgende klassen over Engels om tot afstemming van de doorlopende leerlijn in de school, van de leerlijn van kinderen en van de werkwijze te komen.
- Zij evalueert haar lessen en het programma Engels regelmatig.

Groep 5 en 6 - Doorkijkjes

Voorkennis inventariseren

Kinderen kennen al veel Engels uit hun omgeving. In de fragmenten hebben kinderen de opdracht Engelse woorden met afbeeldingen te zoeken in Nederlandse folders en brochures. Hierdoor worden ze zich bewust van het aantal Engelse woorden over alledaagse onderwerpen die ze al kennen.

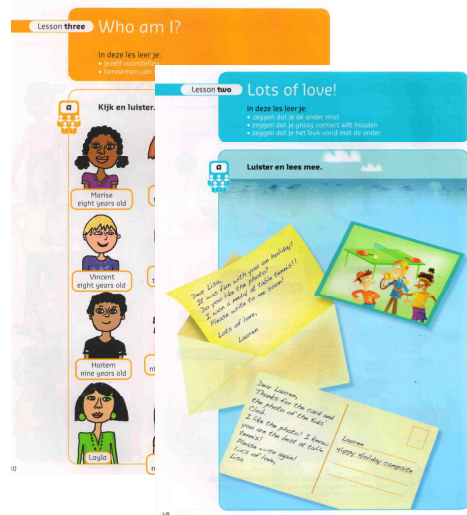
Voorkennis inventariseren

Resultaten van de inventarisatie

*Bron:
Bodde-Alderlieste, M., Sleeboom, P.,
Van Toorenburg, H. (2001) Werken in
fasen, Engels en didactiek. Ensche-
de/Groningen: Wolters-Noordhoff.*

Les met 'Hello World'

Meeting Simon Perkins

Op de website staat een voorbeeld van een opdracht waarin de kinderen luisteren naar de beschrijving van de personen op de CD en het juiste plaatje aanwijzen.

Lisa's Journey

Op de website staat een voorbeeld van een opdracht waarin de kinderen twee korte bedankbriefjes meelesen terwijl ze luisteren naar de CD.

Who am I?

Who am I?

Lots of love

Lots of love

*Bron:
(2007). Hello World, Engels voor het
basisonderwijs. Den Bosch: Malm-
berg.*

Groep 7 en 8 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

Bij CLIL

- De kinderen luisteren bij bepaalde vakken naar Engelse fragmenten en gesprekken.
- Ze lezen informatie in het Engels.
Bijvoorbeeld bij het vakgebied Natuur en techniek.

Nb. De kinderen bereiken een hoger luister- en leesvaardigheidsniveau dan bij het reguliere Eibo.

Bij (Versterkt) Eibo

- De kinderen werken (verder) aan (de opbouw van) luistervaardigheid.
- Ze verstaan namen, getallen en bekende woorden in duidelijk gesproken teksten. De onderwerpen betreffen Teacher Talk.
Bijvoorbeeld bepaalde schoolregels als 'cap off', 'get your books and do exercise 14'.
- De kinderen krijgen meer specifieke uitleg, mededelingen, aankondigingen en instructies.
Bijvoorbeeld: Hoe de kinderen een bepaalde opdracht moeten uitvoeren, hoe een spel werkt.
Het gaat om vertrouwde situaties buiten school, bijvoorbeeld in een omgevoerd bericht op een station je eigen naam of een tijd herkennen, begrijpen wat voor weer het wordt, sportuitslagen op tv en radio van bekende clubs/bekende sporters begrijpen, in een mededeling over een concert begrijpen om welke groep het gaat, wanneer het concert is, en wat het kost.
- De kinderen werken (verder) aan (de opbouw van) leesvaardigheid. Het betreft daarbij teksten binnen de Eibo-thema's.

Wat doet de leraar?

- De leraar voldoet aan het relevante profiel groepsleraar Engels.

Bij CLIL

- CLIL is uitgangspunt bij enkele vakken of activiteiten.
- De leraar kiest vanuit kennis van CLIL, de daarbij behorende vakdidactiek en taalvaardigheid en vanuit de visie van de school bepaalde onderwerpen, vakken of activiteiten die in het Engels worden gegeven en die aansluiten bij de leeftijd en het niveau van de kinderen.
- Zij geeft de lessen in het Engels en stimuleert de kinderen om in het Engels te reageren.

Bij (Versterkt) Eibo

- De leraar geeft Engels vanuit een lespakket Engels of m.b.v. andere bronnen, gedurende 1 uur per week (Eibo) of meerdere uren per week (Versterkt Engels);
- Vanuit haar kennis van en inzicht in de vakdidactiek voor (Versterkt) Eibo maakt de leraar een bewuste keuze uit de leerlijnen voor Engels, uit de methode, uit thema's of onderwerpen en uit bronnen.
Zij maakt een weldoordachte en bewuste keuze uit het vakdidactisch repertoire en zij kiest verschillende en gevarieerde werkvormen voor de bovenbouw, zowel opdrachten, oefeningen, spellen en andere uitdagende opdrachten.
- Bij Eibo gebruikt de leraar de doeltaal in de klas bij veel voorkomende instructies en spreekt de kinderen zo veel mogelijk in het Engels aan.
- Zij gebruikt het luister- en leesmateriaal bij de methode en zoekt naar extra teksten, liedjes of actueel materiaal om een groter en afgestemd taalaanbod te kunnen realiseren.
- Zij leert de kinderen luister- en leesstrategieën te gebruiken en stimuleert hen om deze toe te passen.
- Zij stimuleert de kinderen bij alle activiteiten met als doel dat de kinderen succeservaringen beleven.

Bij een combinatie van CLIL en Eibo

- Dit is een combinatie van lessen Engels (groepsleraar) en CLIL (near-native speaker, vakleraar).

Voor alle scenario's geldt:

- De leraar houdt bij wat de vorderingen van de kinderen zijn.
- Zij zorgt ervoor dat alle kinderen succeservaringen hebben.
- Continuering van de doorlopende leerlijn van het kind staat centraal.
De leraar heeft contact met de leraar in de vorige groep. Zij beoogt een goede aansluiting met het voortgezet onderwijs en onderhoudt daartoe contact met het VO.
- De leraar is bekend met het verschil tussen intensief en extensief lezen en weet wanneer ze welke vorm kan inzetten.
Zij weet waar ze Engelstalige tijdschriften of leesboekjes voor de kinderen kan vinden en hoe ze deze kan gebruiken. Zij is zich bewust van de meerwaarde van 'kilometers maken' -extensief lezen - in het taalverwervingsproces.

Groep 7 en 8 - Doorkijkjes

Inleiding op een luistertekst

Om de kinderen voor te bereiden op een gesprekje over kennismaken, stelt de leraar enkele vragen die het voor de kinderen gemakkelijker maken om het gesprekje te volgen.

Inleiding luistertekst

*Bron:
Bodde-Alderlieste, M., Sleeboom, P.,
Van Toorenburg, H. (2001) Werken in
fasen, Engels en didactiek. Ensche-
de/Groningen: Wolters-Noordhoff.*

Lezen met CD

In het laatste kwartier van de les Engels lezen de kinderen van OBS de Troubadour Engelse boekjes (graded reader) naar keuze, in tweetallen of individueel. De boekjes zijn op hun niveau afgestemd, met voor hen aansprekende onderwerpen. Ze zijn ter ondersteuning te beluisteren via CD of cassette.

Lezen met CD

*Bron:
DVD, Werkplaats talen, Engels lezen
op de basisschool.*

Kerdoel 14

De leerlingen leren in het Engels informatie te vragen of geven over eenvoudige onderwerpen en zij ontwikkelen een attitude waarbij ze zich durven uit te drukken in die taal.

Toelichting en verantwoording

Bij dit kerndoel ontwikkelen de leerlingen een houding waarbij ze informatie die voor hen belangrijk is vragen of geven. De uitspraak is begrijpelijk en verstaanbaar voor personen buiten de klas en niet noodzakelijkerwijs Brits-Engels.

De eenvoudige onderwerpen passen bij hun leeftijd, belevingswereld en taalvaardigheidsniveau. Ze leren strategieën toe te passen om woorden en informatie van hun gesprekspartner te interpreteren en zelf te gebruiken. Ze drukken zich daarbij als ondersteuning ook non-verbaal uit door bijvoorbeeld voorwerpen of richting aan te wijzen.

Zie de toelichting bij kerndoel 13 voor de verschillende scenario's voor Engels in het basisonderwijs.

Dit kerndoel 14 impliceert als beoogd niveau voor spreken (productie) en gesprekken voeren (interactie) aan het eind van de basisschool niveau A1 van het gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor talen (ERK).

'Ik kan eenvoudige uitdrukkingen en zinnen gebruiken om mijn woonomgeving en de mensen die ik ken, te beschrijven'. (Productie)

'Ik kan deelnemen aan een eenvoudig gesprek, wanneer de gesprekspartner bereid is om zaken in een langzamer spreektempo te herhalen of op nieuw te formuleren en mij helpt bij het formuleren van wat ik probeer te

zeggen. Ik kan eenvoudige vragen stellen en beantwoorden die een directe behoefte of zeer vertrouwde onderwerpen betreffen'. (Interactie)

Zie de toelichting bij kerndoel 13 voor de haalbaarheid van niveau A1.

Bronnen:

- Language proficiency handbook; www.isbe.net/assessment/pdfs/lang_pro.pdf
- Bodde-Alderlieste, M. e.a. (2001). *Werken in Fasen*. Groningen: Wolters-Noordhoff
- Bodde-Alderlieste, M. e.a. (2001). *Oriëntatie op Engels in het basisonderwijs*. Groningen: Wolters-Noordhoff
- Europees Referentiekader; www.nabmvt.nl
- Taalprofielen; www.nabmvt.nl
- (2000). *Hello World*. Den Bosch: Malmberg
- Informatie over CLIL; www.clilcompendium.com of www.europeesplatform.nl
- Groot, P. (2006). *Stepping Stones...op weg naar vroeg vreemde talenonderwijs*. Europees Platform voor het Nederlandse Onderwijs
- (2004, maart). *Taalprofielen*; www.nabmvt.nl
- (2001) *Common European Framework of Reference for Languages*. Raad van Europa, 77
- (1997). *Language proficiency handbook*; www.isbe.state.il.us/assessment/pdfs/lang_pro.pdf

Inhoud

groep 1 en 2	groep 3 en 4	groep 5 en 6	groep 7 en 8
DOEL			
<ul style="list-style-type: none"> de kinderen ontwikkelen een positieve houding t.a.v. het spreken van Engels 	<ul style="list-style-type: none"> consolideren van de spreekvaardigheid en het bevorderen van taalproductie of <u>speech emergence</u> 		
UITGANGSPUNTEN			
<ul style="list-style-type: none"> geen lessen Engels maar activiteiten in het Engels vanuit de ontwikkelingsfase van de kinderen Engels wordt enkele uren per week aangeboden luisteren en (na)spreken zijn de belangrijkste vaardigheden in deze groepen in de onderbouw wordt Engels bij voorkeur gegeven door een <u>native speaker</u> 	<ul style="list-style-type: none"> spreken en luisteren zijn (nog steeds) de belangrijkste vaardigheden (de kinderen starten in groep 3 met het lezen en schrijven van het Nederlands. Er moet worden voorkomen dat ze de spelling van Nederlandse en Engelse woorden verwarren) de kinderen gaan zich steeds meer vertrouwd voelen bij het spreken van Engels ze reageren spontaan in het Engels zonder stil te staan bij verschillen tussen Nederlands en Engels 		
MATERIALEN			
<ul style="list-style-type: none"> diverse voor kleuters geschikte materialen t.b.v. spreekvaardigheid, zoals Engelstalige prentenboeken, video's en Cd's, handpoppen, kijkplaten en andere visuele materialen 	<ul style="list-style-type: none"> diverse voor de leeftijdsgroep geschikte materialen t.b.v. spreekvaardigheid, zoals Engelstalige prentenboeken, video's, Cd's, etc. er kan een methode gebruikt worden als deze geen tekst bevat voor de kinderen 		

BIJ <u>CLIL</u>	
DOEL	
<ul style="list-style-type: none"> • doorbouwen op spreekvaardigheid uit de vorige leerjaren 	<ul style="list-style-type: none"> • spreekvaardigheid wordt verder uitgebouwd • de woordenschat uitbreiden betreffende een aantal onderwerpen en vakgebieden
UITGANGSPUNTEN	
<ul style="list-style-type: none"> • bij CLIL spreken de kinderen Engels bij bepaalde vakken of lesactiviteiten • de kinderen zijn in staat om variatie in spreekvaardigheid aan te brengen • ze zijn in staat bij diverse activiteiten in het Engels te communiceren • ze leren kernwoorden en zinnen te gebruiken bij de vakken die in het Engels worden aangeboden • door de speelse en een aan de situatie aangepaste werkwijze worden alle kinderen gestimuleerd om te laten zien wat ze weten en kunnen zeggen 	<ul style="list-style-type: none"> • de kinderen spreken Engels in vaklessen of bij onderwerpen die voor CLIL zijn • het spreektempo is redelijk hoog • de woordenschat is uitgebreid tot woorden behorend bij de specifieke onderwerpen en vakgebieden, afgestemd op de leeftijd en het niveau van de kinderen
MATERIALEN	
<ul style="list-style-type: none"> • lesmateriaal voor bepaalde vakken, aansluitend bij de belevingswereld en het taalniveau van de kinderen 	als groep 5/6

BIJ (VERVROEGD) EIBO	
DOEL	
<ul style="list-style-type: none"> • de kinderen beginnen met het spreken van Engels	<ul style="list-style-type: none"> • Engels spreken in alledaagse situaties
UITGANGSPUNTEN	
<ul style="list-style-type: none"> • de kinderen ontwikkelen een positieve houding ten opzichte van het spreken van een vreemde taal • de onderwerpen waar zij over spreken, zijn zeer eenvoudig en alledaags (bijvoorbeeld: jezelf voorstellen, zeggen/vragen hoe oud je bent, zeggen/vragen of je van een bepaalde kleur houdt of raden welke kleur of dier wordt bedoeld) • het gaat voornamelijk om (uit het hoofd geleerde) standaardzinnen en -gesprekjes die in allerlei situaties kunnen worden gebruikt (bijvoorbeeld: 'Do you like (icecream)?' 'Is it (red) or (blue)?' 'It's a (giraffe)).' • door de speelse werkwijze worden alle kinderen gestimuleerd om te laten zien wat ze weten en kunnen zeggen	<ul style="list-style-type: none"> • zelfredzaamheid buiten de school in situaties met personen die zich van het Engels bedienen • het ontwikkelen van een positieve houding t.a.v. het spreken van Engels • het spreektempo is laag (- de gesprekspartner is bereid om in een langzamer spreektempo bepaalde zaken te herhalen of opnieuw te formuleren en te helpen bij het formuleren van wat de spreker probeert te zeggen - de gesprekspartner spant zich extra in om de interactie niet te doen stranden) • de grammaticale correctheid beperkt zich tot een beperkt aantal eenvoudige constructies en uit het hoofd geleerde uitdrukkingen (het maken van fouten door het kind is geen probleem mits de gesprekspartner buiten school gewend is om te spreken met mensen met een andere taalachtergrond en kan begrijpen wat wordt bedoeld) • de kinderen maken zo nodig ook gebruik van non-verbale communicatie (bijvoorbeeld: door iets aan te wijzen waarvan ze het Engelse woord nog niet kennen) • de woordenschat is beperkt (het gaat om een klein repertoire van woorden en eenvoudige uitdrukkingen, over persoonlijke details en bepaalde concrete situaties)

Groep 1 en 2 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

- De kinderen worden zich bewust van het feit dat Engels een andere taal is dan hun moedertaal of het Nederlands.
- Ze worden zich bewust van het feit dat ze Engels kunnen (na)spreken.
- Ze leren spelenderwijs te reageren in het Engels.
Ze zingen (en begrijpen) Engelse liedjes, ze herhalen Engelse woorden, ze benoemen voorwerpen of andere zaken in het Engels.
- Ze ervaren dat ze Engels kunnen begrijpen.
- Ze hebben succeservaringen met het uitvoeren van opdrachten.
Ze geven bijvoorbeeld antwoord op korte, frequent gebruikte (ja/nee-) vragen in de kring of andere situaties, zoals: 'Are you happy?', 'Can you clap your hands?'.
- De kinderen vinden het leuk om Engels (na) te spreken en te zingen.
- Ze bouwen zelfvertrouwen op in het spreken van Engels.
- Omdat de kinderen in het pre-productieve stadium zijn, gaat het in deze fase meer om het herhalen van woorden dan om echte taalproductie, maar sommige kleuters zijn wellicht al in het stadium van early production.

Wat doet de leraar?

De vakleraar Engels

- De vakleraar Engels voldoet aan het profiel vakleraar Engels.
- Zij biedt het Engels aan op bepaalde vaste momenten.
Op vaste momenten in de week komt een (speciale) bevoegde leraar, bij voorkeur een native English speaking teacher (EST), liefst enkele uren per week, in de klas om met de kinderen Engels 'te doen'.
- Zij spreekt alleen Engels met de kinderen.
Ze brengt de kinderen in een situatie waarin ze spelenderwijs met Engels in contact komen en bepaalde woorden en zinnen, zoals instructies of vragen, herkennen en kleine opdrachten uitvoeren.
- Zij daagt de kinderen op positieve wijze uit en moedigt hen aan om Engelse liedjes mee te zingen, woorden te herhalen, voorwerpen te benoemen of aan te wijzen, zoals: dieren, kleuren en getallen.
Zij kent en kiest geschikte liedjes.
- De vakleraar stelt frequent eenvoudige en korte vragen waarop een eenvoudig antwoord van de kinderen mogelijk is.
Bijvoorbeeld 'yes', 'no' of een eenvoudig woord of getal dat de kinderen kennen.
- Zij kiest activiteiten die zo mogelijk zijn geïntegreerd in thema's die op dat moment in de school aan de orde zijn en die passen bij de thema's en de belevingswereld van de kinderen en die hen vertrouwd zijn.
- Zij doet vaak zelf eerst voor wat het antwoord is en herhaalt zo mogelijk de (ant)woorden ter bevestiging.
- Zij stimuleert de kinderen om ook non verbaal te reageren op liedjes of vragen.
Bijvoorbeeld: door het meedoen met bewegingen, door het inzetten van TPR - het 'lijfelijk' uitvoeren van eenvoudige opdrachten - en door kinderen bepaalde voorwerpen aan te laten wijzen.
- Zij prijst de kinderen regelmatig en geeft hen het gevoel dat ze het goed doen.

De groepsleraar

- De groepsleraar die Engels geeft voldoet aan het profiel groepsleraar Engels.
- Zij is op de hoogte van de werkwijze en inhoud van het programma Engels in groep 1/ 2.
- Zij herhaalt eventueel enkele activiteiten met de kinderen. Bijvoorbeeld het zingen van een Engelstalig liedje.

Groep 1 en 2 - Doorkijkje

The Rainbowsong

De kinderen van groep 1 van de Eduard van Beinum school in Rotterdam zingen en spelen 'The Rainbowsong'. De school is een EarlyBirdschool. Juf Joanna is een native speaker die enkele uren per week in groep 1 in het Engels lesgeeft.

Rainbowsong

*Bron:
DVD, Werkplaats talen, Early English,
a good start.*

Groep 3 en 4 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

- De kinderen consolideren hun spreekvaardigheid.
Bijvoorbeeld: ze zingen liedjes, ze reageren op verhalen, vragen en instructies in interactie, ze herhalen bekende woorden en uitdrukkingen.
- Ze leren een aantal nieuwe woorden en antwoorden.
- Ze ontdekken dat Engels spreken en in het Engels reageren hen spontaan, gemakkelijk en schijnbaar moeiteloos afgaat.
- Ze vinden het leuk om Engels te spreken en willen graag meer leren.
- Ze stimuleren elkaar om Engels te spreken en om te reageren.

- De kinderen zijn in het stadium van early production en/of speech emergence.

Wat doet de leraar?

De vakleraar Engels

- De vakleraar Engels voldoet aan het profiel vakleraar Engels.
- Zij biedt het Engels aan op bepaalde vaste momenten.
Op vaste momenten in de week komt een (speciale) bevoegde leraar, bij voorkeur een native English speaking teacher (EST), liefst enkele uren per week, in de klas om met de kinderen Engels 'te doen'.
- Zij spreekt alleen Engels met de kinderen.
Ze brengt de kinderen in een situatie waarin ze spelenderwijs met Engels in contact komen en bepaalde woorden en zinnen, zoals instructies of vragen, herkennen en kleine opdrachten uitvoeren.

- De vakleraar laat de kinderen op speelse wijze al bekende woorden herhalen.
- Zij breidt bekende thema's uit met nieuwe woorden en zinnen.
Zij biedt nieuwe functies en noties aan d.m.v. concentrisch werken.
- Zij kiest ook enkele nieuwe thema's of onderwerpen.
- Zij gebruikt verhalen en liedjes die passen bij de leeftijd en belangstelling van deze kinderen.
- Zij stimuleert alle kinderen tot spreken, steunt hen en benadert het spreken van de kinderen zeer positief.

- De vakleraar houdt rekening met verschillen in niveau van spreekvaardigheid Engels van de kinderen.
Ze differentieert en stimuleert alle kinderen op hun individuele niveau zodanig dat er aan het eind van groep 4 bij alle kinderen sprake is van early production en bij sommigen zelfs van speech emergence.

De groepsleraar

- De groepsleraar die Engels geeft voldoet aan het profiel groepsleraar Engels.
- Zij is op de hoogte van de werkwijze en inhoud van het programma Engels in groep 3/4.
- Zij herhaalt activiteiten met de kinderen.
Bijvoorbeeld het zingen van een Engelstalig liedje.

Groep 3 en 4 - Doorkijkje

Les met 'My name is Tom'

The screenshot shows a lesson plan for 'My name is Tom'. It includes sections for 'DOELLEN' (Objectives), 'MATERIELEN' (Materials), and 'ACTIVITEIT' (Activity). The activity is titled '6 In my house' and includes a musical score for the song 'In my house'. The score is in G major and 4/4 time, with lyrics: 'In my house in my house. There's a kitchen in my house. And there you can find a table. And a chair. And a table and a chair.' Below the score, there are suggestions for the activity, such as 'Dit is een muziekspel. Na elk couplet wordt een nieuw woord toegevoegd.' (This is a music game. After each couplet, a new word is added.) and 'Het spel wordt bij de kinderopdrachten en kinderopdrachten van het thema toegevoegd.' (The game is added to the children's assignments and theme assignments.)

In my house

In ieder couplet zingen de kinderen woorden uit het huis.

Dress up party

In dit verkleedspel zeggen de kinderen welke kleding ze kiezen.

 [In my house](#)

 [In my house](#)

 [Dress up party](#)

*Bron:
(2007). My name is Tom. Heeren-
veen: Groen-educatief.*

Groep 5 en 6 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

Bij CLIL

- De kinderen bouwen hun spreekvaardigheid verder uit en worden steeds vertrouwder en competentier in het spreken van Engels.
- De onderwerpen en vakken worden uitgebreid, afgestemd op hun beleevingswereld, belangstelling en niveau.
- Ze spreken graag en spontaan Engels.

Nb. Het is te verwachten dat de CLIL-leerlingen een natuurlijker uitspraak en betere fluency hebben dan de kinderen die met Engels starten in groep 5/6.

Bij (Vervroegd) Eibo

- Na een periode van luisteren en de taal in zich opnemen, worden de kinderen gestimuleerd om Engels te spreken met elkaar en met de leraar. De onderwerpen zijn alledaags en passend bij hun beleevingswereld. Het gaat om communicatieve contexten en situaties.
- Ze maken een start met het voeren van korte, zeer eenvoudige gesprekjes (met elkaar).
Ze leren bruikbare noties, vast en variabel, en ontdekken dat ze het geleerde kunnen gebruiken buiten school in een andere situatie.
- Ze spelen spelletjes in het Engels, etc.

Voor beide scenario's geldt:

- De uitspraak is niet noodzakelijkerwijs Brits-Engels.

Wat doet de leraar?

Bij CLIL

- De leraar voldoet aan het relevante profiel van de leraar Engels.
- Zij werkt vanuit haar kennis en inzicht van spreekvaardigheid bij CLIL met het lesmateriaal en kiest de werkwijze die zij in de lessen zal hanteren.
- Zij werkt bewust aan een positieve houding bij de kinderen t.o.v. het spreken van Engels.
- De leraar kan differentiëren en de kinderen op hun eigen niveau van spreekvaardigheid stimuleren.
- Zij onderhoudt contact met de leraren van de andere groepen met het oog op de doorlopende leerlijn van het vak Engels in de school en van de kinderen. Ook heeft ze contact met de ouders over Engels.

Bij Vervroegd Eibo

- De leraar voldoet aan het relevante profiel van de leraar Engels.
- Zij werkt vanuit haar kennis van en inzicht in de vakdidactiek van Eibo (vierfasenmodel) t.a.v. spreekvaardigheid.
Zij kiest er bijvoorbeeld voor om eerst veel input te geven d.m.v. geschikt luistermateriaal alvorens zij de kinderen stimuleert (na) te spreken. Ze hanteert vaste en variabele noties.
- Zij realiseert zich dat het ontwikkelen van spreekdurf voor een beginnengroep een van de belangrijkste doelen is en weet hoe zij de kinderen succeservaringen kan laten beleven.
- De leraar gebruikt zo veel mogelijk de doeltaal als voertaal om (spontane) reacties in het Engels van de kinderen uit te lokken en te stimuleren.
- Zij begeleidt de kinderen in hun leerproces vanuit een enthousiaste houding en ze doet vaak zelf ook enthousiast en actief mee aan de activiteiten.
- De leraar onderzoekt mogelijkheden om de kinderen in contact te brengen met kinderen buiten Nederland die ook Engels leren.

Groep 5 en 6 - Doorkijkje

Les met 'Hello World'

Meeting Simon Perkins

Voorbeeld van een opdracht waarin de kinderen in tweetallen het raadspelletjes spelen: Wie is het?

Lisa's Journey

Hoe neem je afscheid van elkaar? Voorbeeld van een opdracht waarin de kinderen eerst een gesprek naspreken en het daarna zelf uitvoeren met andere namen en telefoonnummers.

 Who are you?

 Who are you?

 Goodbye

 Goodbye

Bron:
(2007). *Hello World, Engels voor het basisonderwijs*. Den Bosch: Malmberg.

Groep 7 en 8 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

Bij CLIL

- De kinderen versterken hun spreekvaardigheid. Ze komen boven niveau A1, afhankelijk van o.a. de in de school aan Engels bestede kindtijd.
- Ze leren zich te uiten tijdens vaklessen betreffende algemene lessituaties en specifieke vakgebieden en/of onderwerpen.
- De uitspraak is niet noodzakelijkerwijs Brits-Engels.

(Versterkt) Eibo

- De kinderen leren om zich te redden in veelvoorkomende situaties. Bijvoorbeeld: de weg of de tijd vragen en zeggen, zeggen of vragen wat je lekker of leuk vindt, personen beschrijven, iets kopen etc.
- Ze leren om zeer korte beschrijvingen te geven. Bijvoorbeeld: van hun huisdier of het uiterlijk van een idool.
- Ze starten met standaardzinnen die ze kunnen aanleren en leren gaandeweg ook om combinaties van zinnen te maken en die in andere situaties toe te passen.
- Ze hebben daarbij succeservaringen.
- Ze ervaren dat het heel leuk en nuttig is om een andere taal te kunnen verstaan en spreken.

Nb. De kinderen bereiken bij versterkt Engels en/of actieve deelname in internationale uitwisselingsprojecten een betere fluency dan kinderen die alleen het reguliere Eibo krijgen.

Wat doet de leraar?

- De leraar voldoet aan het relevante profiel groepsleraar Engels.

Bij CLIL

- De leraar werkt vanuit haar kennis van en inzicht in spreekvaardigheid bij CLIL met de onderwerpen, vakken of activiteiten die in het Engels worden gegeven. Zij spreekt Engels gedurende deze lessen en weet hoe ze de kinderen kan stimuleren om in het Engels te reageren. Ze benadert hun taaluitingen positief.

Bij (Versterkt) Eibo

- De leraar is zich bewust van het feit dat communiceren in het Engels een belangrijk doel is voor de basisschool. Zij bereidt de kinderen in de lessen Engels voor op het toepassen van Engels buiten de klas en buiten de school in veelvoorkomende communicatieve situaties die aansluiten bij de leeftijd en belevingswereld van de kinderen. Zij is bekend met en kan werken met spreekvaardigheid binnen het didactisch model voor Engels in het basisonderwijs, het vierfasenmodel. Zij creëert als afsluiting in de klas per thema een aantal situaties waarin de kinderen kunnen laten zien hoe zij de verworven taal kunnen toepassen. *Het gaat om situaties die zich ook buiten de school voordoen, zoals iets bestellen in een restaurant, zich inschrijven voor sport- en spelactiviteiten op een camping en beschrijven waar je woont.*
- Vanuit haar kennis van en inzicht in de vakdidactiek van Engels voor het basisonderwijs maakt de leraar een keuze uit passend en recent lesmateriaal voor spreekvaardigheid en kiest zij een werkwijze. Zij daagt de kinderen uit om zo veel mogelijk Engels te spreken in de klas. *Zij gebruikt zelf zo veel mogelijk 'teacher talk' in de les en stimuleert de klas om in het Engels te reageren.*

Voor beide scenario's geldt

- De leraar doet recht aan alle kinderen en past differentiatie toe door de kinderen aan hun niveau aangepaste rollen te geven.
- Zij stimuleert de kinderen om voorkennis of buiten school geleerd Engels toe te passen.
- Zij leert de kinderen ook om strategieën toe te passen.
Ze leert hen bijvoorbeeld om fillers te gebruiken en stimuleert hen om varianten te gebruiken als ze een bepaald woord niet weten of een zin niet kunnen afmaken.
- Zij (onder)zoekt mogelijkheden om de kinderen in contact te brengen met kinderen buiten Nederland die ook Engels leren.

- De leraar brengt de vorderingen van de kinderen in kaart en weet hoe zij hun vorderingen kan evalueren.
- Zij onderhoudt contact met de leraar van de vorige groep en met het voortgezet onderwijs met het oog op de doorlopende leerlijn van de kinderen en van Eibo naar het voortgezet onderwijs.

Groep 7 en 8 - Doorkijkjes

Wat ga je doen deze week?

In het videofragment vertellen twee kinderen elkaar wat ze doen per dag van de week.

De week vertellen

*Bron:
Bodde-Alderlieste, M., Sleeboom, P.,
Van Toorenburg, H. (2001) Werken in
fasen, Engels en didactiek. Ensche-
de/Groningen: Wolters-Noordhoff.*

Een musical in het Engels

Groep 8 van de Comeniuschool in Zeist heeft de Engelstalige musical 'Wish upon a star' ingestudeerd en opgevoerd. In het videofragment beelden van de voorbereiding en de uitvoering van de musical.

Wish upon a star

*Bron:
DVD, Werkplaats talen, Musical: Wish
upon a star.*

Kerdoel 15

De leerlingen leren de schrijfwijze van enkele eenvoudige woorden over alledaagse onderwerpen.

Toelichting en verantwoording

Er wordt bij schrijfvaardigheid onderscheid gemaakt tussen:

- a. Schrijven als middel,
bijvoorbeeld om bepaalde woorden beter te onthouden of om de spelling van bepaalde Engelse woorden onder de knie te krijgen;
- b. Schrijven als doel,
om te communiceren in het Engels over eenvoudige en alledaagse onderwerpen die de leerlingen aanspreken,
bijvoorbeeld het schrijven van korte groeten op een kaart, een lijstje maken met dingen die je nodig hebt of je eigen gegevens op een vragenlijst invullen.

Dit kerndoel 15 impliceert als beoogd niveau aan het eind van de basisschool niveau A1 voor schrijven van het gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor talen (ERK).

'Ik kan een korte, eenvoudige briefkaart schrijven, bijvoorbeeld voor het zenden van vakantiegroeten. Ik kan formulieren met persoonlijke details invullen, bijvoorbeeld het invoeren van mijn naam nationaliteit en adres op een hotelinschrijvingsformulier'.

De teksten hebben betrekking op de schrijver zelf of op imaginaire personen. De woorden en eenvoudige korte uitdrukkingen zijn bekend en gaan

over persoonlijke details en bepaalde concrete situaties. Het betreft een klein aantal eenvoudige korte zinnen.

Namen van dagelijkse objecten en namen van winkels of regelmatig gebruikte basiszinnen worden correct overgeschreven. Eigen adres, nationaliteit en andere persoonlijke details zijn correct gespeld.

Bijvoorbeeld:

- een Ansichtkaart met vakantiegroet schrijven, een felicitatiekaart of (virtuele) wenskaart voor Nieuwjaar of Kerstmis;
- persoonlijke gegevens invullen bij aanmelden voor activiteiten op een camping, aanmelden bij een site voor virtuele kaarten, het invullen van gegevens om iets aan te vragen, op het internet, in een tijdschrift of reclameblaadje;
- mededelingen van prikbord of schoolbord overnemen, zoals een kort berichtje over activiteiten in de vakantie - in een zomerkamp of op een camping;
- een eenvoudige lijst met vragen over zichzelf invullen n.a.v. vragen over hobby's, vakken op school, etc.;
- een paar eenvoudige zinnen opschrijven over zichzelf of over andere mensen, zoals waar je woont en of je broers of zussen hebt.

In de scenario's zoals geschetst in de toelichting bij kerndoel 13, verschillen de niveaus van schrijfvaardigheid.

Bronnen:

- Language proficiency handbook; www.isbe.net/assessment/pdfs/lang_pro.pdf
- Bodde-Alderlieste, M. e.a. (2001). *Werken in Fasen*. Groningen: Wolters-Noordhoff
- Bodde-Alderlieste, M. e.a. (2001). *Oriëntatie op Engels in het basisonderwijs*. Groningen: Wolters-Noordhoff
- Europees Referentiekader; www.nabmvt.nl
- Taalprofielen; www.nabmvt.nl
- (2000). *Hello World*. Den Bosch: Malmberg
- Berkel, van A. (2006). *De orthodidactiek van het Engels*. Coutinho
- Diverse artikelen over dyslexie en Eibo door Ans van Berkel.
- Informatie over CLIL; www.cilcompendium.com of www.europeesplatform.nl

Inhoud

groep 1 en 2	groep 3 en 4	groep 5 en 6	groep 7 en 8
<ul style="list-style-type: none"> schrijven speelt nog geen rol 	<ul style="list-style-type: none"> schrijven van Engels speelt nog geen rol van betekenis. Het kan zelfs beter zijn om het schrijven van Engels nog even uit te stellen, omdat de kinderen in deze groepen zich intensief bezig houden met het leren schrijven van het Nederlands. In combinatie met het schrijven van Engels kan dat <u>interferentiefouten</u> en onzekerheid over de juiste schrijfwijze tot gevolg hebben. 	<ul style="list-style-type: none"> sommige kinderen zijn nieuwsgierig naar de schrijfwijze van Engelse woorden en gaan experimenteren: <ul style="list-style-type: none"> er kan een start worden gemaakt met het schrijven van Engels door woorden die voor kinderen in deze groepen belangrijk zijn, op te laten zoeken en te laten kopiëren een eerste stadium bij communiceren door schrijven kan zijn het aanklikken op internet van bepaalde opties (bijvoorbeeld bij 'nationality' klikt het kind aan: 'Dutch') 	<p style="text-align: center;">BIJ <u>CLIL</u></p> <hr/> <p style="text-align: center;">DOEL</p> <ul style="list-style-type: none"> het schrijven van woorden en zinnen binnen de voor CLIL gekozen vakgebieden of onderwerpen <p style="text-align: center;">UITGANGSPUNTEN</p> <ul style="list-style-type: none"> de kinderen schrijven als middel en als doel <p style="text-align: center;">BIJ (VERVROEGD) <u>EIBO</u></p> <hr/> <p style="text-align: center;">DOEL</p> <ul style="list-style-type: none"> ontdekken dat het leuk en nuttig is om in het Engels te schrijven en te communiceren <p style="text-align: center;">UITGANGSPUNTEN</p> <ul style="list-style-type: none"> kinderen zijn vertrouwd met het feit dat je gegevens moet invullen of aanklikken om bepaalde informatie te krijgen 100% vormcorrectheid is in vrijere opdrachten niet het criterium <u>schrijven</u> is <u>middel en doel</u>

Groep 5 en 6 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

Bij CLIL

- De kinderen leren woorden en zinnen die betrekking hebben op de thema's, onderwerpen en vakgebieden die voor CLIL zijn gekozen door de school.

Bij (Versterkt) Eibo

- De kinderen schrijven eenvoudige Engelse woorden over en ze verbinden ze bijvoorbeeld met een afbeelding.
- Ze knippen afbeeldingen met Engelse woorden rond een bepaald thema uit.
Bijvoorbeeld uit Nederlandse folders en brochures. Ze maken er een collage van en ze kopiëren enkele woorden of ze maken een lijstje van woorden uit de collage.

Voor beide scenario's geldt

- De kinderen starten met de spelling van het Engels.
- Ze worden zich bewust van het feit dat de schrijfwijze van het Engels anders is dan van het Nederlands.
- Ze ervaren dat de uitspraak van het Engels anders is dan Nederlandse woorden met vergelijkbare spelling.

Wat doet de leraar?

- De leraar voldoet aan het relevante profiel groepsleraar Engels.
- De leraar stimuleert de kinderen die aan schrijven toe zijn vanuit de vakdidactiek.
- Zij begeleidt het proces van receptief (lezen en aankruisen) naar (re) productief schrijven (kopiëren, invullen).
- Zij weet hoe ze schrijfvaardigheid als middel en als doel kan voorbereiden.
- Zij helpt de kinderen bij het vinden van strategieën (trucs of hulp) om het Engels goed (over) te schrijven.

Groep 5 en 6 - Doorkijkjes

Wat ga je doen deze week?

In het videofragment vertellen twee kinderen elkaar wat ze doen per dag van de week.

De week vertellen

*Bron:
Bodde-Alderlieste, M., Sleeboom, P.,
Van Toorenborg, H. (2001) Werken in
fasen, Engels en didactiek. Ensche-
de/Groningen: Wolters-Noordhoff.*

Les met 'Hello World'

Meeting Simon Perkins

Op de website als voorbeeld een opdracht waarin de kinderen hun gegevens in een paspoort invullen.

My passport

My passport

Lisa's Journey

Als voorbeeld een opdracht waarin de kinderen eerst een bedankbrief lezen en vervolgens zelf ook een bedankbrief schrijven.

Goodbye

Goodbye

*Bron:
(2007). Hello World, Engels voor het
basisonderwijs. Den Bosch: Malm-
berg.*

Groep 7 en 8 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

Bij CLIL

- De kinderen schrijven bij de onderwerpen en vakgebieden in op hun leeftijd en niveau afgestemde taken.

Bij (Versterkt) Eibo

- De kinderen ontdekken de functie die Engels vervult in het internationale verkeer en ervaren hoe nuttig het is om in het Engels te schrijven.
- Ze schrijven korte berichtjes of lijstjes die ze met anderen kunnen uitwisselen.
- Het gaat hierbij om woorden en zinnen binnen de Eibo-thema's.

Voor beide scenario's geldt:

- De kinderen schrijven voor hen belangrijke woorden op of over om de schrijfwijze te oefenen of om de woorden te onthouden.
- Ze gebruiken een woordenboek of woordenlijst om zelf de spelling te controleren en om woorden op te zoeken.

Wat doet de leraar?

- De leraar voldoet aan het relevante profiel groepsleraar Engels.

Bij CLIL

- De leraar geeft de kinderen taken die aansluiten bij het vak of onderwerp en bij het niveau van de kinderen.
- Zij weet hoe ze om moet gaan met schrijffouten en probeert ze te voorkomen door toepassing van de vakdidactiek.

Bij (Versterkt) Eibo

- De leraar bouwt aan de schrijfvaardigheid van de kinderen vanuit de kennis van en inzicht in de vakdidactiek van Eibo. Vanaf het laten invullen van woorden in (standaard)zinnen tot het schrijven van enkele zinnen, binnen de Eibo-thema's.
- De leraar gaat uit van realistische situaties. Het gaat niet om 100% vormcorrectheid maar om de kinderen te laten ervaren dat ze in het Engels kunnen schrijven en communiceren en dat ze dat laatste straks ook buiten school kunnen doen.
- Zij probeert ook daadwerkelijk schriftelijke communicatie tot stand te brengen. Daarbij gaat zij uit van realistische taken, bijvoorbeeld schrijven i.v.m. een uitwisseling in de klas.
Bijvoorbeeld:
  - De kinderen wisselen hun gegevens uit met klasgenoten;
  - In een reële of virtuele internationale e-mail-uitwisseling;
  - Het deelnemen aan een webquest met een schrijftaak.
- De leraar is bekend met de noodzaak om juist in de bovenbouw van het basisonderwijs met de spelling van het Engels te starten.

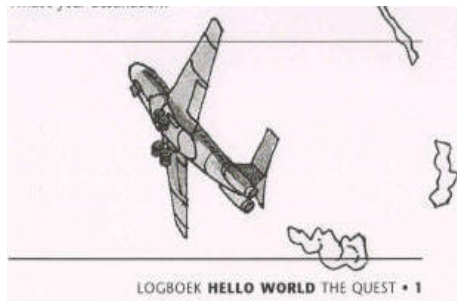

Voor beide scenario's geldt:

- De leraar gebruikt de intrinsieke motivatie van de kinderen om te laten zien dat ze 'cool' zijn als ze in het Engels kunnen schrijven.
- Zij kleedt de taak zo in dat de kinderen ontdekken dat zij op eenvoudige wijze in het Engels kunnen schrijven en communiceren.
- Zij stimuleert de kinderen en laat ze succeservaringen beleven t.a.v. schrijven in het Engels.
- Zij begeleidt de kinderen in dit proces vanuit de vakdidactiek.
- Zij is zich ervan bewust dat schrijven als voorbereiding op Engels in het voortgezet onderwijs gewenst is.
- Zij weet waar ze informatie kan vinden over dyslectische kinderen en Engels.
- Zij weet hoe ze schrijfvaardigheid moet evalueren.

Groep 7 en 8 - Doorkijkjes

Schrijftaken in een methode

In de bijlage op de website twee voorbeelden van schrijftaken uit de methode 'Hello World'. De kinderen schrijven hun eigen gegevens op en vragen ook wat een klasgenootje heeft ingevuld.

1. Het invullen van persoonlijke gegevens.
2. Het beantwoorden van vragen over een korte tekst.

 [The quest: Travelling](#)

 [The castle: Chronicle 2](#)

Bron:
(2007). *Hello World, Engels voor het basisonderwijs*. Den Bosch: Malmberg.

Een taalportfolio

Aanmelden en beginnen: leerling basisonderwijs

Stap 1 De website
Ga naar <http://www.europeestaalportfolio.nl>

Stap 2 Aanmelden

- Klik op *Aanmelden*
- Klik dan op *Aanmelden leerlingstudent*.
- Je vult daarna je mailadres enz. in. Je moet je mailadres en je wachtwoord goed onthouden. Die heb je de volgende keer weer nodig om te kunnen inloggen. Schrijf ze daarom eerst op en bewaar ze goed

In de bijlage op de website een overzicht van mogelijke schrijftaken in het Europees taalportfolio.

 [Taalportfolio](#)

Bron:
www.europeestaalportfolio.nl.

Kerdoel 16

De leerlingen leren om woordbetekenissen en schrijfwijzen van Engelse woorden op te zoeken met behulp van het woordenboek.

Toelichting en verantwoording

De leerlingen leren zoeken in voor hen geschikte en bij hun leeftijd en niveau passende bronnen, zoals de woordenlijsten achter in het lespakket Engels, starters-, digitale-, beeldwoordenboeken en andere (digitale) bronnen als internet en (jeugd-) woordenboeken op CD-Rom.

Het gebruik van woordenboeken wordt gestimuleerd en qua niveau trapsgewijs opgebouwd vanaf groep 5 of 6 naar groep 8 om te voorkomen dat de leerlingen met te moeilijke woordenboeken van start gaan op de basisschool.

Digitale bronnen worden geraadpleegd, niet alleen voor de schrijfwijze maar ook voor de uitspraak.

Er wordt aangesloten bij de opzoekvaardigheid Nederlands.

Bronnen:

- Language proficiency handbook; www.isbe.net/assessment/pdfs/lang_pro.pdf
- Bodde-Alderlieste, M. e.a. (2001). *Werken in Fasen*. Groningen: Wolters-Noordhoff
- Bodde-Alderlieste, M. e.a. (2001). *Oriëntatie op Engels in het basisonderwijs*. Groningen: Wolters-Noordhoff
- Europees Referentiekader; www.nabmvt.nl
- Taalprofielen; www.nabmvt.nl
- (2000). *Hello World*. Den Bosch: Malmberg
- Informatie over CLIL; www.clilcompendium.com of www.europeesplatform.nl

Inhoud

groep 1 en 2	groep 3 en 4	groep 5 en 6	groep 7 en 8
		DOEL	
		<ul style="list-style-type: none"> de kinderen zoeken de spelling op of controleren de spelling van woorden 	<ul style="list-style-type: none"> de kinderen raken vertrouwd met het gebruik van woordenlijsten en woordenboeken als onderdeel van het leren van een vreemde taal
		UITGANGSPUNTEN	
		<ul style="list-style-type: none"> gebruik van een woordenboek of woordenlijst, afhankelijk van de aandacht voor schrijven en lezen in het Engels in deze groepen 	<ul style="list-style-type: none"> regelmatig gebruik van een woordenboek (bijvoorbeeld om de spelling van woorden te controleren, om woorden binnen een bepaald thema, onderwerp of vakgebied op te zoeken) bij CLIL is het opzoeken van woorden voor een vakgebied of onderwerp aan de orde bij (Versterkt) Eibo is ook een (thematisch) 'picture dictionary' aanwezig
		MATERIALEN	
		<ul style="list-style-type: none"> de woordenboeken sluiten aan bij in de basisschool gebruikte vakken bij CLIL en de Eibo-thema's bij (Versterkt) Eibo (bijvoorbeeld in een woordenlijst (in de methode Engels) of in een picture dictionary of jeugdwoordenboek Engels) de kinderen kunnen op bepaalde websites of CD-Roms beluisteren hoe een woord moet worden uitgesproken 	<ul style="list-style-type: none"> de woordenboeken sluiten aan bij de vakken, onderwerpen en de leeftijd en het niveau van de kinderen het gaat om diverse bronnen, zowel Nederlands-Engelse als Engels-Engelse bronnen

Groep 5 en 6 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

- De kinderen raken vertrouwd met het idee dat het opzoeken van woorden die je niet kent in het Engels of waarvan je de betekenis of spelling niet precies weet, hoort bij het leren van een vreemde taal.
- Ze werken samen om woorden op te zoeken in voor hen geschikte woordenboeken en hebben daarbij een succeservaring.
- Zo mogelijk leggen ze een lijstje aan van de woorden die ze hebben geleerd of die ze leuk, nuttig of leerzaam vinden.

Wat doet de leraar?

- De leraar voldoet aan het relevante profiel groepsleraar Engels.
- De leraar is vanuit de vakdidactiek op de hoogte van de wijze waarop woordenboeken gebruikt kunnen worden in deze leeftijdsgroep.
- Zij weet welke woordenboeken en bronnen geschikt zijn en waar zij ze kan vinden.
- Zij gebruikt zelf een woordenboek of digitale lijst om woorden in op te zoeken die zij zelf niet kent of waarvan de kinderen aan haar vragen wat ze in het Engels zijn of hoe je ze uitspreekt.
- Zij stimuleert het opzoeken van woorden in een lijst, in een voor de leeftijdsgroep geschikt woordenboek of in een digitale bron.
- Zij helpt de kinderen bij het zoekproces en geeft positieve aandacht aan hun vorderingen en zoekresultaten.
- Zij zorgt dat er in de klas minstens één, maar zo mogelijk meer voor de leeftijdsgroep geschikte woordenboeken of digitale bronnen, zo mogelijk zichtbaar, aanwezig zijn.

Groep 5 en 6 - Doorkijkjes

Les met 'Hello World'

Lisa's Journey

Op deze voorbeeldpagina's staat wat je op het speelplein kunt doen rond het thema. (Op de website de volledige pagina's)

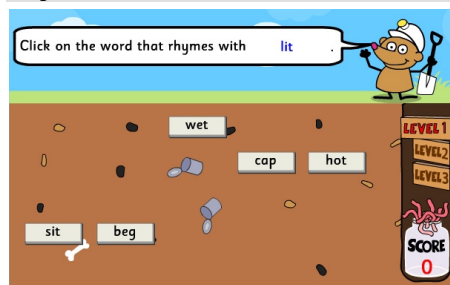
[Playing in the playground](#)

[Playing in the playground](#)

*Bron:
(2007). Hello World, Engels voor het
basisonderwijs. Den Bosch: Malm-
berg.*

Rijmwoorden oefenen

Op de website 'The Little Animals Activity Centre' staan oefenactiviteiten op verschillende niveaus. De tekst wordt uitgesproken en het kind moet, zoals in dit voorbeeld, het rijmwoord zoeken.

*Bron:
www.bbc.co.uk/schools/laac/words/dg3.shtml.*

Groep 7 en 8 - Activiteiten

Wat doen de kinderen?

- De kinderen raken steeds meer vertrouwd met het gebruik van woordenboeken, -lijsten en andere bronnen als onderdeel van hun taalverwervingsproces, voor betekenis, spelling en uitspraak.
- Ze gebruiken woordenboeken die aansluiten bij hun niveau en belevingswereld.
- Ze gebruiken in groep 8 woordenboeken van een moeilijker niveau. Ze bereiden zich zo voor op de zoekbronnen in de eerste klas van de onderbouw van het voortgezet onderwijs.
- Ze gebruiken niet het fonetisch schrift.
- De kinderen kunnen zo nodig ook teruggrijpen op de bronnen uit groep 6 of 7.
- De kinderen leggen zelf een lijst aan van moeilijke, leuke of nuttige woorden, zo mogelijk met visuele ondersteuning en met Nederlandse equivalenten.

Wat doet de leraar?

- De leraar is vanuit de vakdidactiek op de hoogte van de wijze waarop woordenboeken gebruikt kunnen worden in deze leeftijdsgroep.
- Zij maakt gebruik van de extra mogelijkheden die beeldwoordenboeken hebben en kiest de lessuggesties of activiteiten uit het bijbehorende leerlingenboek.
- De leraar weet waar ze geschikte woordenboeken of digitale bronnen kan vinden.
- Zij gebruikt zelf het woordenboek om woorden die zij niet kent of die de kinderen aan haar vragen, op te zoeken in de bron die de kinderen gebruiken of in een op haar ervaring afgestemde bron.
- Zij kiest zo mogelijk ofwel voor de Brits-Engelse of Amerikaans-Engelse spelling.
- De leraar is vertrouwd met het gebruik van woordenboeken, met de eventueel aanwezige woordenlijst in het lespakket Engels en digitale opzoekmogelijkheden.
- Zij zorgt dat er in de klas minstens één maar zo mogelijk meer, voor de leeftijdsgroep geschikte woordenboeken en (digitale) bronnen zichtbaar aanwezig zijn.
- Zij maakt de kinderen vertrouwd met papieren en digitale zoekbronnen en coacht de kinderen bij het zoeken.
- De leraar begeleidt en stimuleert de kinderen om woordbetekenis, spelling en uitspraak op te zoeken en weet ook hoe ze de kinderen kan stimuleren om de resultaten van zoek(opdracht)en te verwerken.
- Zij stimuleert het gebruik van strategieën.
- Zij gaat op positieve wijze om met de zoekresultaten van zichzelf en de kinderen.

Groep 7 en 8 - Doorkijkje

Het woordenboek Engels

In de bijlage op de website twee voorbeelden van pagina's uit het Basiswoordenboek Engels van Van Dale.

1. Over de weekdays en 'stomme' letters.
2. De woorden van 'Spoke' tot en met 'Stage'.

 Basiswoordenboek Engels:
p. 248 en 249

 Basiswoordenboek Engels:
p. 206 en 207

Bron:
(2008). *Van Dale, Basiswoordenboek Engels. 1e druk.*
www.vandale.nl

Toelichting op de begrippen

In dit hoofdstuk worden alle onderstreepte begrippen in de tekst kort toegelicht. (Tussen haakjes staan de paginanummers)

CLIL (14, 34, 48)

Content and Language Integrated Learning:

(bepaalde) vakken of vaardigheden leren in het Engels, ook wel bekend als tweetalig onderwijs (tto).

Concentrisch werken (38)

Er is niet zozeer een opbouw in moeilijkheidsgraad maar een uitbouw met woorden, zinnen en vaardigheden per thema.

Early English (18, 20)

Engels vanaf groep 1

Early production (20, 36, 38)

Het nazeggen van vaak herhaalde woorden; vragen beantwoorden met yes of no; het uitvoeren van eenvoudige opdrachten.

Eibo (12, e.v.)

Engels in het basisonderwijs.

Het is verplicht vanaf groep 7. Er wordt ca. een uur per week aan Engels besteed, in 1 keer of over meerdere dagen verspreid.

Vervroegd Eibo = Engels start eerder dan groep 7. Er wordt ca. een uur besteed aan Engels per week.

Versterkt Eibo = enkele uren per week Engels in groep 7 en 8, bijvoorbeeld met het oog op internationale uitwisseling.

Engelstalig (14, 18, 20, 24, 33)

Iedere vorm van Engelstalig, dus niet alleen Brits-Engels.

Kindtijd (13)

Effectieve leertijd, door het kind besteed aan Engels.

Leesaanbod (16)

- Het gaat om informatie betreffende henzelf, hun familie en directe concrete omgeving;
- De teksten zijn eenvoudig en helder van structuur;
- De indeling en afbeelding bij de tekst geeft visuele ondersteuning bij het begrijpen van de tekst;
- Het taalgebruik is zeer eenvoudig;
- Het betreft bijvoorbeeld advertenties, menu's en dienstregelingen of korte, eenvoudige, persoonlijke brieven;
- De woorden zijn kort en hoogfrequent, bekend uit de eigen taal of behorend tot internationaal vocabulaire.

Leesstrategieën (24, 28)

Het gebruik van lay-out, illustraties, titel etc. bij leesteksten.

Luisteraanbod (16)

- Het gaat om informatie betreffende de kinderen zelf, hun familie en directe concrete omgeving;
- De teksten zijn relatief kort;
- Het taalgebruik is zeer eenvoudig;
- De zinnen zijn gescheiden door pauzes;
- De spreker spreekt zorgvuldig, langzaam en duidelijk.

Luisterstrategieën (24, 28)

Het gebruik van voorspellen, richtvragen, het stimuleren van het gebruik van 'kennis van de wereld' om een luisterdienst te begrijpen.

ERK (13, 46)

Europees Referentiekader voor talen:

Een gemeenschappelijk raamwerk waarin op verschillende niveaus de vijf vaardigheden - luister, lezen, spreken, gesprekken voeren, schrijven - van de leerder zijn uitgewerkt.

Extensief lezen (29)

Het lezen van (grotere) teksten waarbij de lezer niet ieder woorden hoeft te weten of te begrijpen, zoals bij het lezen van een boekje of een bladzijde uit een tijdschrift.

Fillers (43)

Woorden die je gebruikt om tijd te winnen om na te denken of om het gesprek gaande te houden, bijvoorbeeld: well, really, ofcourse, let me see.

Fluency (40, 42)

Beheersing van de taal; vloeiendheid waarmee men spreekt

Immersie

Onderdompeling in het Engels in een bepaalde periode.

De leraar spreekt alleen Engels; de kinderen reageren in het Engels. De school kan ervoor kiezen om in een bepaalde periode in het jaar op deze intensieve manier te werk te gaan en de rest van de tijd het Engels te 'onderhouden'

Intensief lezen (29)

Het lezen van korte teksten waarbij de lezer (bijna) ieder woord begrijpt.

Interferentiefouten (48)

Fouten in de ene taal, bijvoorbeeld het Engels, die ontstaan vanuit de spelling van de moedertaal, bijvoorbeeld het Nederlands.

Voorbeelden hiervan zijn: hobby's (Ned.) i.p.v. hobbies (Eng.) en English i.p.v. English.

Luister- en leesstrategieën voor de middenbouw (24, 28)

Bijvoorbeeld titel of illustratie bekijken om te kunnen voorspellen waar het over zal gaan; n.a.v. richtvragen alleen bepaalde informatie uit een tekst halen.

Native speaker/English speaking teacher (EST) (14, 18, 33, 36, 38)

Een Engelstalige leraar (Engels als moedertaal) .

Near-native speaker (29, 64)

Een leraar die het Engels zeer goed beheerst en praktisch moedertaalspreker is van het Engels.

Non-verbaal reageren (32)

Op gesproken of gezongen taal reageren door iets aan te wijzen, een opdracht uit te voeren, nee te schudden, ja te knikken, etc.

Noties (38, 40)

Woorden en zinnen in het Engels, bijvoorbeeld: 'Where's the mouse?'

Vaste noties = standaardzinnen die de kinderen uit hun hoofd kunnen leren, bijvoorbeeld 'Where's the...?'

Variabele noties = woorden of onderdelen van zinnen die kunnen variëren, bijvoorbeeld dieren: cat, dog, pig, duck.

Pre-productieve stadium (18, 36)

Nog niet zelf produceren van taal maar herkennen en naspreken, meezingen.

Profiel groepsleraar Engels (19, 21, 28, 37, 39, 42, 50, 52)

De groepsleraar die Engels geeft, voldoet aan het volgende profiel:

- Zij is geïnteresseerd in en gemotiveerd voor VVTO;
- Zij is bereid om bij- en na te scholen;
- Zij is bereid en in staat om samen te werken met de Engelstalige leraar;
- Zij is bereid tot intervisie en collegiale consultatie t.b.v. VVTO;
- Zij heeft een redelijke beheersing van het Engels (B1/B2 van het ERK).

Profiel leraar Engels (24, 40)

De leraar die Engels geeft, voldoet aan het volgende profiel:

Bij CLIL:

- De leraar heeft een zeer goede beheersing van het Engels;
- Zij is bij voorkeur een (near) native speaker of een non-native speaker met een zeer goede beheersing van het Engels (B2/C1 van het ERK).
- Zij heeft kennis van en inzicht in vakdidactiek VVTO/CLIL;
- Zij heeft een professionele houding;
- Zij is bereid tot bij-/nascholing taalvaardigheid en vakdidactiek;
- Zij is bereid tot samenwerking en collegiale consultatie/intervisie met collega's;
- Zij is in staat om te differentiëren.

Voor (Vervogd) Eibo:

- De leraar is niet noodzakelijkerwijs een native speaker maar beheerst het Engels redelijk tot goed;
- Zij beheerst het Engels minimaal op B2.
- Zij heeft kennis van en inzicht in vakdidactiek Eibo (vierfasenmodel) vanaf groep 5 t/m groep 8;
- Zij heeft kennis van en inzicht in Engels in de voorgaande en volgende leerjaren en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs;
- Zij heeft een professionele houding;
- Zij is bereid tot bij-/nascholing taalvaardigheid en vakdidactiek;
- Zij is bereid tot samenwerking en collegiale consultatie/intervisie met collega's;
- Zij is in staat om te differentiëren.

Profiel vakleraar Engels (18, 20, 36, 38)

De leraar Engels voldoet aan het volgende profiel:

- Zij is vakleraar (Engels) en zo mogelijk ook groepsleraar;
- Zij is native of near-native English Speaking Teacher (EST);
- De native speaker heeft een goede beheersing van het Nederlands op niveau B1/B2 van het ERK en kennis van het Nederlandse schoolstelsel;
- De near-native leraar beheerst het Engels op C1/B2 van het ERK.
- Zij gebruikt de doeltaal als voertaal in de klas;
- Zij heeft een professionele houding;
- Zij is bekend met vakdidactiek vreemdetaalverwerving van jonge kinderen, m.n. VVTO;

(Eibo-) Thema (16, 28, 52)

Een aantal onderwerpen die bij elkaar horen, bijvoorbeeld: naam, leeftijd, adres horen bij het Eibo-thema 'kennismaken met elkaar'.

Onderwerp = een deel van een Eibo-thema (persoonlijke gegevens), bijvoorbeeld: getallen (zeggen hoe oud je bent), adres (vragen/zeggen op welk adres iemand woont).

De Eibo-thema's zijn:

- kennismaken met
- wonen
- vrijetijdsbesteding en hobby's
- eten en drinken
- tijdsaanduiding
- beschrijven van personen
- op straat
- in de winkel
- in de klas
- feesten
- het weer

De inhoud van de meeste thema's wordt in groep 5 t/m 8 uitgebouwd.

Bijvoorbeeld bij het thema 'wonen':

in groep 5 het woonadres;

in groep 6 het huis met de vertrekken;

in groep 7 landen en nationaliteiten;

in groep 8 de inrichting van je kamer en de regio waarin je woont (north, west, etc.).

Nb. De thema's en/of onderwerpen worden in elke groep op een eigen niveau aangeboden en verwerkt. Ook zijn er onderwerpen die alleen in groep 7 en 8 aan de orde komen.

TPR/Total Physical Response (18, 20, 36)

Het uitvoeren van opdrachten die worden gegeven (en/of voorgedaan) in de vriendelijk gebiedende wijs; bijvoorbeeld 'Stand up, touch your hair, touch your nose, sit down'.

- Zij is bereid tot bij- en nascholing in taalvaardigheid en vakdidactiek;
- Zij is bereid tot samenwerking en collegiale consultatie/intervisie met collega's;
- Zij is in staat om te differentiëren.

Schrijven (48)

Schrijven als middel =

Kinderen kopiëren of schrijven over of na woorden en zinnen om ze beter te onthouden en de spelling van het Engels te oefenen.

Schrijven als doel =

Kinderen schrijven woorden en zinnen om te communiceren met leeftijdgenoten of personen die informatie van vragen.

Bijvoorbeeld het opstellen van een eenvoudig sms-berichtje, het opstellen van een korte lijst, het invullen van persoonlijke gegevens).

Het is daarbij stimulerend als ze ook een reactie terugkrijgen, van een klasgenootje, leeftijdgenoot of van de persoon of instantie waar ze de gegevens hebben ingevuld.

Speech emergence (33, 38)

Beginnende spreekvaardigheid waarbij de kinderen (langere) zinnen gebruiken. Ze kunnen in een gesprek antwoorden.

Teacher Talk (24, 28)

Het gebruik van de doeltaal als voertaal in de les door bijvoorbeeld het geven van instructies in het Engels.

Vakdidactisch repertoire (20, 24, 28)

De specifieke didactiek, inclusief onderwerpen, werkvormen etc., passend bij het vakgebied voor deze leeftijdsgroep.

Varianten (43)

Andere zin dan de standaardzin.

Bijvoorbeeld: 'Have you got banana icecream?' in plaats van de standaard aangeleerde zin 'Can I have a banana icecream, please?'

Vierfasenmodel (40, 42)

Vakdidactisch model voor Engels in het basisonderwijs waar bij het leerproces via vier fasen verloopt om het rendement van de lessen te waarborgen:

Introductiefase =

startfase van een nieuw onderwerp waarin de leraar voorkennis inventariseert, de kinderen motiveert voor het nieuwe onderwerp en aangeeft wat ze straks kunnen doen.

Inputfase=

fase waarin de kinderen luisterfragmenten beluisteren over het onderwerp en waarin nieuwe stof wordt gepresenteerd. De input wordt verwerkt naar vorm en inhoud met behulp van richtvragen.

Oefenfase=

fase waarin de kinderen de nieuwe gepresenteerde stof oefenen in schriftelijke en mondelinge oefeningen, oplopend van receptief naar (re-)productief en van gesloten naar minder gesloten.

Transferfase=

fase waarin de kinderen laten zien hoe ze het geleerde toepassen in verschillende situaties. Ze gebruiken ook voorkennis en buiten school geleerd Engels.

Deze fasen komen niet allemaal in 1 les maar in een lessenserie voor.

Vroeg vreemdetalenonderwijs (VVTO) (13)

Engels vanaf groep 1 of eerder: geen lesjes Engels maar een aantal dagelijkse activiteiten wordt in het Engels aangeboden.

SLO is het nationaal expertisecentrum voor leerplan-ontwikkeling. Al 30 jaar geven wij inhoud aan leren en innovatie in de driehoek tussen overheid, wetenschap en onderwijspraktijk. Onze expertise bevindt zich op het terrein van doelen, inhouden en organisatie van leren. Zowel in Nederland als daarbuiten.

Door die jarenlange expertise weten wij wat er speelt en zijn wij als geen ander in staat trends, ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken te duiden en in een breder onderwijskader te plaatsen. Dat doen we op een open, innovatieve en professionele wijze samen met beleidsmakers, scholen, universiteiten en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven.

SLO

Piet Heinstraat 12
7511 JE Enschede

Postbus 2041
7500 CA Enschede

T 053 484 08 40
F 053 430 76 92
E info@slo.nl

www.slo.nl

slo